
MWAKA WA PILI
KITABU CHAKIADA

ELIMU YA MAHUBIRI SEHEMU YA PILI

**Maandalizi ya hotuba
na mahubibiri.**

CHUOCHA BIBLIA NA WOKOVU CHA MOSHI

Moshi, Kilimanjro, Tanzania

CHUO CHABIBLIA NA WOKOVU

Portland, Maine. Amerika

Utangulizi: Uchunguzi wa elimu ya mahubiri sehemu ya kwanza.

Elimu ya mahubiri sehemu ya pili itajengwa juu ya msingi uliowekwa katika sehemu hii kwa msisitizo:

- Umhimu na uunganishaji wenye mafanikio.
- Jinsi ya kunukuu maandiko.
- Jinsi ya kukifanya kifungu kiwe cha kufaa na kufasiri andiko.

Elimu ya mahubiri sehemu ya pili itaanza na uchunguzi wa elimu ya mahubiri.

Utangulizi wa elimu ya mahubiri.

A. Elimu ya mahubiri ni nini?

- 1) Elimu ya mahubiri ni sayansi au sanaa ya mazungumzo ya kidini au mahubiri.**
- 2) Jinsi ya kuandaa dondoo za hotuba na kuhubiri.**
- 3) Mahubiri ya dhamira moja kuu (mifano ya kibiblia)**

B. Kuhubiri ni nini?

- 1) Mawasiliano ya mazungumzo ya ukweli wa kiMungu pamoja na mtazamo wa kushawishi.**
- 2) Kuhubiri ni njia ya Mungu kufikia nafsi za watu zilizo potea.**

I Wakorint 1:21-Kwahiyo katika hekima ya Mungu Dunia kwa hekima yake haikumjua Mungu, ilimpendeza Mungu kwa ujinga wa kuhubiri huwaokoa waaminio.

Kuhubiri ni yote kuhusu neno la Mungu. II Tim. 4:2 'HUBIRI NENO'

Mamlaka ya mhubiri hupatikana katika mamlaka ya neno la Mungu.

Warumi 1:16-Kwamaana siionei haya injili ya kristo: kwa maana ni uwezo wa Mungu uletao wokovu kwa kila aminiye kwa myahudi kwanza, na kwa myunani pia.

Umuhimu wa Roho mtakatifu kuwezesha kuhubiri. I Wakor. 2:4,5

Upako huvunja yoki. Isaya 10:27; 61:1

Darasa hili litahusisha maandalizi na uwakilishi wa hotuba, lazima sikuzote tukumbuke ulazima wa kipekee wa upako wa Roho mtakatifu katika maisha ya mhubiri. Mhubiri lazima avikwe nguvu za Roho mtakatifu, kujifunza na maandalizi pamoja na upako wa Roho mtakatifu havita kamilisha huduma ya mhubiri madhabahuni. Shabaha ya darasa hili nikuonyesha umuhimu wa kujifunza na maandalizi yaliyo kusanywa pamoja na upako wa Roho mtakatifu.

2 Wakori 3:6-yeye pia ametufanya wahudumu wenye uwezo wa agano jipya; sio kwa andiko bali ni kwa roho maana andiko huua bali roho huhuisha.

Neno 'kupaka' kihalisi humaanisha alama katika agano jipya la kigiriki. kupaka inarejea kulowanishwa na uwepo wa Mungu ili kusaidia watu kuhubiri kwa nguvu na mamlaka.

Kujifunza neno la Mungu.

Kwanini kujifunza? 2 Tim. 2:15; Yer. 31:5; II Petro 1:20; I Wakor. 2:13

I Wakor. 12:13 linganisha na Waefeso 1:22-23.

Njia nzuri yakujifunza maandiko ni kuvunja vifungu vikubwa vya fungu la maneno unaweza ukajifunza kila wazo kuu la kifungu kilichogawanywa. Mpango wa mhubiri mwenye mafanikio ni kushirikisha sehemu ya ukweli kwa wakati kutenganisha andiko katika sehemu itakusaidia kuhubiri kwenye sehemu ya andiko na kisha kwenda kwenye sehemu inayo fuata nakujenga hotuba kwenye kifungu kizima kimoja kwa wakati.

Ulinzi wa hotuba.

Kuhubiri sio mchezo lakini bado ni mazungumzo ya wazi yenye kuhitaji ufundi.

Kaza macho na kuyakutanisha naya wengine, epuka mazoea ya usumbufu, tumia usemi maalumu uwe na shauku, na mwenye kutenda.

Mhubiri anapaswa kuwa mwenyewe kuanzia upokeaji wa ujumbe. Usijaribu kuwaiga wengine usijaribu kuwa mtu fulani wa kipekee nyuma ya madhabahu. Wengine huiga matendo na misisimko ya wa hubiri wengine Some wakifikiri hili litawafanya kuonekana wa kiroho zaidi au kuwa wa mafanikio zaidi. Hii sio njia ya mafanikio katika kuhubiri injili. Njia bora katika kuhubiri ni kuwa ulivyo Mungu alikuwa wewe kuhubiri!

Kuunganisha macho ni kuthibitisha upokelewaji mzuri wa hotuba. Usemi maalum ni wa lazima kwa ajili ya upokelewaji wa hotuba,kama inavyotakiwa.

Sifa za mhuburi

Upeo wa sifa ya mhubiri ni mwenye akili,maadili na wakiroho

Mkristo,aliejazwa Roho mtakatifu,huitwa mwanafunzi wa Biblia, mtu wa maombi, msafi katika maisha,ya kimwili, na yuko sawa kiakili katika huduma I Wakor. 4:13; MatendoA 1:8; Warumi 10:15; II Timoteo 2:15; I Wathesalonike 5:17;ÃĀ Mhubiri. 9:10

Mhubiri lazima awe ameitwa na Mungu. Wito wa Mungu uko katika mguso wa ndani ulio tolewa na Roho mtakatifu, uliothibitishwa kwa neno la Mungu nakuthibitishwa na mwili wa Kristo.

Mahubiri ya mkristo: nijambo, la kiwango. na mipango

Jambo la kuhubiri ni ukweli wa kiungu (unao tuambia kitu cha kuhubiri.)

Kiwango cha kuhubiri ni mawasiliano ya mazungumzo (hutuambia jinsi ya kuhubiri.)

Utume wa kuhubiri ni pamoja na mtazamo wa kushawishi. (inatuambia kwanini tuhubiri.)

Wokovu wa nafsi, kukua kiroho, kuzalisha imani, kuelekeza kanisa, kufariji waamini, kuwaleta kwenye mwelekeo wa kufanya uamzi (kushawishi)

Dhamira na maneno

- Mawasiliano yenye mafanikio yanahitaji dhamira moja
- Dhamira ni jambo juu ya kile mhubiri anacho hubiri. MFANO: 'kutokuamini kwa mwamini.'
- "Maelezo ya maneno ni sentesi moja kamilifu ambayo itafafanua somo kwa ajili ya kuhubiriwa."
- Yoh 11:33-35, 42 maelezo ya maneno: kutokuamini kwa mtu kunatia huzuni moyoni mwa Mungu.

C. MAWASILIANO YENYE MAFANIKIO YANAHITAJI DHAMIRA MOJA.

Dhamira inarejea kwenye somo kuu la hotuba. Niwazo kuu au dhana ambayo inawasilishwa kwa watu. Dhamira itajibu swali, 'ninazungumzia juu ya nini?' Dhamira huonyesha kile hotuba inaenda kuongelea.

Ujumbe wa Mungu ni nini kwa ajili ya watu leo? kusudi lako lingekuwa ndio jibu la swali hilo.

Kiini kisiwe neno moja tu. maneno mojamoja siodhahiri kwenye ukamilifu wa muundo na kiini cha dhamiri Somola mhubiri lazima libanwe na ukamilifu wa muundo na wazo fafanuzi. Kwa mfano, kuna tabia nyingi za upendo ambazo zingeweza kuhubiriwa katika hotuba. Unahitaji kujua sehemu gani ya upendo unategemea kuhubiri kwa ajili ya hotuba ya sasa. Kiini kingefafanuliwa kwa bidii katika somo litakalohubiriwa.

Kumbuka, kama kiongoza, kifungu kwa asili kilete kiini kilicho chaguliwa. Kiini kinapswa kitokane na kifungu ambacho kinaenda kuhubiriwa. Neno lingekuwa siku zote msingi kwa ajili ya hotuba.

D. MAELEZO YA MANENO HUKAMILISHA KIINI.

'Maelezo ya maneno 'hurejea kwenye sentesi kamili' ambayo itafafanua somo litakalo hubiriwa. Maelezo ya maneno ni mwingilio wa kanuni ya hotuba katika sentesi moja kamilifu.

Somo haliwezikusimama lenyewe halitakuwa wazi kueleweka. Somo linahitaji ukamilifu kwa kukamilishwa. Sentesi kamilifu inahitaji yote mawili somo na maelezo ya habari. Maelezo ya maneno yataongeza habari kwenye kiini au somo. Maelezo ya maneno ya natangaza kile unachoenda kusema juu ya dhamira yako.

Kiini hujibu maswali, 'naenda kusema nini?' 'maelezo ya maneno hujibu maswali, 'naendakusema nini, kuhusu kiini?'

MFANO WA KIINI: 'Kushinda ujana kwa Kristo'

MFANO WA MAELEZO YA MANENO:'Unaweza kushinda ujana wako kwa Kristo,'

Kifungu

E. Maana ya kifungu.

Kifungu ni andiko la msingi juu ya kile ambacho hotuba inaenda kujengwa. Kiini kinatakiwa kiasili kitoke kwenye kifungu. (Luka 4:16-20; Neh. 8:8; II Tim. 4:2).

- Vifungu vyenye dibaji: yoh 10:7; Warumi 5:2/ Isaya 26;; Wafilp. 4:7
- Kulinganisha vifungu : Waebr. 12:29; I yoh 4:8 / II Sam. 24:4; Waebr. 10:31
- Vifungu sambamba: Kama cha yoh 11 (9,10,12,21,40) / 'Nimetenda dhambi' Kut. 9:27; Hes. 22:34; I Sam. 15:24; Mat 27:4

F. Jinsi ya kutengeneza kifungu

1) Dondoo za hotuba yenye kuelezeka

Hotuba yenye kuelezeka hujihusisha yenyewe na ukamilifu 'fungu la maneno'ambalo kwa kawaida huishia na misitari kadhaa, mlango wa kuingilia au kitabu cha kuingilia. Kwa halisi, hotuba kamili yenye kuelezeka ingejihusisha yenyewe na mwingilio wa Biblia! Migawanyo katika dondoo za hotuba yenye kuelezeka huundwa kwa maneno ya kifungu (ambacho kinahusika na upana, wa kifungu cha kuingilia nasio sehemu yake.) Lengo la hotuba yenye kuelezeka ni kuweka wazi 'kabisa' kusudi la kifungu. Katika hotuba yenye kuelezeka uangalifu mwingi hutolewa kwenye maneno yanayotangulia: mistari ya kuzunguka, mipangilio ya kihistoria, kusudi la mwandishi, desturi za kiBiblia zinazohusiana, habari za lugha ya asili, nk. Hii humuwezesha mhubiri aliewazi kutoa usahihi kamili wa maana ya kifungu chake.

2) Dondoo za hotuba katika kifungu.

Dondoo za hotuba ya kifungu ni dondoo zenye kiwango cha kuelezeka. Wapi hotuba yenye kuelezeka inahusika na kifungu cha maneno ya kuingilia, hotuba ya kifungu huhusika yenyewe na sehemu ndogo ya kifungu cha maneno, wakati bado inaishia nawazo kamili. Kifungu maalumu kwa ajili ya dondoo ya kifungu kingekuwa ndio sentesi kutoka msitari moja au miwili au mitatu katika upana, lakini mara chache hotuba ya kifungu kwa kufaa nizaidi ya hiyo.

Maneno yenye kuonekana wazi ya muundo wa kifungu migawanyo ya hotuba. Inafuatia kwa kufunga maneno ya kifungu, fungu kwa fungu. Kifungu kinachukuliwa kwasehemu yake kutoka sehemu zinazofaa, kwa ajili ya kusudi la mtihani kamili wa kifungu kilicho chaguliwa.

3) Dondoo ya hotuba ya kimada na kifungu

Migawanyo ya dondoo za hotuba ya kimada na kifungu inayoelezwa kimada, lakini ifanywe kwakifungu. Kifungu chenywe bado kinatoa migawanyo ya asili ya hotuba-'iliofanywa kwa kifungu'. Mawazo yaliyo ingizwa pamoja na migawanyo hiyo ni maneno yenye kutumika na yenye kuelezeka na kufasiri juu ya mada. ('inayoelezeka na yakimada') Migawanyo ilioundwa kama katika hotuba ya kifungu, lakini migawanyo hiyo ielezwe katika maneno ya mhubiri kama njia ambayo italeta umoja kwenye hotuba na kukamilisha kiini.

4) Dondoo za hotuba ya kimada

Hotuba ya kimada inapatikana kwenye dhamira ya kifungu, na si zaidi ya maneno ya kifungu. Dhamira siku zote ionekane wazi katika hotuba ya kimada. Migawanyo ya hotuba ya kimada hupangwa na mhubiri-ambaye angesimamia kwenye dhamira.

Kujifunza maswali kwanza:Utangulizi:Uchunguzi wa elimu ya mahubiri sehemu ya kwanza

Ufafanuzi wa elimu ya mahubiri ni nini?

Elimu ya mahubiri ni sayansi au sanaa yamazungumzo ya kidini au mahubiri.

Ufafanuzi wa mahubiri ni nini?

Mawasiliano ya mazungumzo ya ukweli wa kiungu pamoja na mtazamo wakushawishi.

**Maelekezo ya Paulo kwa Timotheo yalikuwa ni nini
katika 2 Tim 4:2?**

Hubiri neno.

**Kariri na kuandika yatokanayo na maneno hayo 2
Tim 4:2.**

2 Tim 4:2 Hubiri neno;uwetayari wakati ufaao na usio faa, karipia, kemea, onya kwa upole na mafundisho.

**Ni nini ambayo ni 'nguvu ya Mungu kwa ajili ya
wokovu'?**

Injili ya kristo.

**Kariri na uandike maneno ya tokanayo na Warumi
1:16.**

Wa 1:16 Kwamaana siionei haya injili ya Kristo: maana ni uweza wa Mungu uletao wokovu kwa kila aminiye; kwa myahudi kwanza, na kwa myunani pia.

Nini ufafanuzi wa kupaka mafuta?

Neno 'kupaka mafuta' kwa uhalisi humaanisha kutia alama au kulowa

Kwa nini kujifunza? (tumia rejea ya maandiko ya faayo kuendelea na jibu lako.)

Ufafanuzi mzuri wa maandiko ni kulinganisha andiko kwa andiko. 2 Petro 1:20

Hata mahubiri ya kikristo sio umuhimu wakujifanya, kwanini ni muhimu kuendeleza ufundi wa 'madhabahuni'?

Kuhubiri sio mchezo lakini bado ni mazungumzo ya wazi yanayo hitaji ufundi.

Kulingana na ufafanuzi wetu wa kuhubiri, nini ambayo ni madhari tatu au tabia tatu za mahubiri ya kikristo?

Jambo, kiwango, utume

Maelezo ya maneno ni nini?

Maelezo ya maneno ni sentesi moja kamili ambayo itafafanua somo litakalo hubiriwa.

Kwa uhalisi, nini ambayo ni msingi juu ya kile ambacho hotuba inaenda kujengwa?

Kifungu ni andiko la msingi juu ya kile mhubiri anacho hubiri.

Taja aina kuu tatu za dondoo za hotuba.

Yakuelezeka, yakifungu, yakimada

Pitio namba 1: Utangulizi: Uchunguzi wa elimu ya mahubiri sehemu ya kwanza

Ufafanuzi wa elimu ya mahubiri ni nini?

Elimu ya mahubiri ni sayansi au sanaa ya mazungumzo ya kidini au mahubiri.

Ufafanuzi wa mahubiri ni nini?

Nimawasiliano ya mazungumzo ya ukweli wa kiungu pamojo na mtazamo wa kushawishi.

Andika maneno ya tokanayo na 2Tim4:2.

2 Tim 4:2 Hubiri neno;uwetayari wakati ufaao na usio faa; karipia, kemea, onya kwa upole na mafundisho.

Andika maneno yatokanayo na Warumi 1:16.

Warumi 1:16 Kwamaana siionei haya injili ya kristo: maana ni uweza wa Mungu uletao wokovu kwa kila aaminiye kwa myahudi kwanza na kwa myunani pia.

Ufafanuzi wa kupakwa mafuta ni nini?

Neno 'kupaka mafuta' kwahalisi humaanisha kutia alama au kulowa

Kwanini kujifunza? (Tumia rejea za maandiko yanayo faa kuendelea kujibu swali lako.)

Njia inayofaa kwa ajili ya kufafanua maandiko matakatifu ni lazima tulinganishe andiko kwa andiko 2 Petro 1:20

Maelezo ya maneno ni nini?

Maelezo ya maneno ni sentesi ambayo ita fafanua jambo ambalo litaenda kuhubiriwa.

Kwa halisi, nini ambayo ni msingi juu ya kile hotuba inaenda kujengwa juu yake?

Kifungu ni andiko la msingi juu ya kile mhubiri anachohubiri.

Taja aina kuu tatu za dondoo za hotuba.

Yakuelezeka, yakifungu, yakimada

Sura.1 Mifano ya kiBiblia kwa ajili ya kuhubiri

"Tunajua nini kuhusu kuhubiri? "

Ifuatayo ni orodha ya mambo ambayo tunajua kuhusu kuhubiri:

1. "Kufundisha na kuhubiri ni tofauti lakini nenda nayo vyote. Mat. 11:1 "
2. "Yohana mpatizaji alihubiri ubatizo wa toba kwa ajili ya ondoleo la dhambi. Mark 1:4 "
3. Sababu kubwa kristo alikuja kuhubiri Mar 1:38
4. Mhubiri lazima awe AMETUMWA. Mariko 3:14; Warumi 10:15
5. Injili lazima ihubiriwe KILAMAHALI kwa KILA MTU pasipo udhuru. Mar 16:15; Rom. 1:15; 2 Cor. 10:16; Gal. 1:16; Uf14:6; Mat. 10:7
6. Popote na chochote tunacho hubiri lazima tuvuviwe na Roho Mtakatifu. Mdo 16:6-10; I kor. 1:17; 2kor 2:12; Gal. 2:2; Yona 3:2; Isa. 61:1
7. Kristo lazima ahubiriwe . Mdo 17:3; I kor. 1:23; 2 kor. 4:5; Waf1p. 1:15-16
8. "Lazima tuhubiri neno. Warumi 10:8; 2 Tim. 4:2 "
9. Wale wahubirio Injili waishi kwa Injili. I kor. 9:14
10. "Kazi ya mhubiri na mzigo ni kuhubiri. I kor. 9:16; Waef. 3:8 "
11. "Injili ni ya kutolewa bure. 1 kor.9:18 "
12. Mhubiri huhubiri na kuacha matokeo na utukufu kwa Mungu. I kor. 15:11
13. "Mhubiri lazima ahubiri UKWELI. Gal. 1:8-9 "
14. lengo la kuhubiri ni MALEZI na maisha ya mabadiliko. Wakol. 1:28; Luka 4:18; 9:60; Mdo 5:42; 10:42; 14:15; 15:21; Warumi 15:20

Umoja wa hotuba za kiBiblia (kuwa na dhamira moja)

Mawasiliano ya Injili yenye mafanikio yanahitaji dhamira moja.

A. "Dhamira" ni nini?

Dhamira inahusika na somo kuu la hotuba. Niwazo kuu au dhana imewasilishwa kwa watu.

Somo litajibu swali: "Nina ongea juu ya nini?"

Dhamira au jambo ni mfano wa kile ambacho hotuba inaenda kuwa Ujumbe gani ambao Mungu anayo kwa ajili ya watu? ujumbe huu moja au jambo moja ndio huitwa dhamira.

Somo la hotuba lisinge kuwa neno moja tu.

Maeneno matupu ya mazoea hayafai kwa muundo wa ukamilifu na somo fupi. Maneno pekee kama kuabudu, imani na upendo yanafaa sana kwa ajili ya somo la hotuba. Somo linahitaji kuelekezwa chini kuunda wazo kamili. Kwa mfano, kuna tabia nyigi za upendo ambazo zinaweza kuhubiriwa katika hotuba. Unayopaswa kujua aina gani ya upendo unategemea kuhubiri kwa ajili ya hotuba moja. Dhamira ingefafanua kwa bidii somo litakalo hubiriwa.

Kumbuka kanuni: kifungu kwa asili kipendekeze dhamira. Dhamira lazima ilete kutoka kwenye kifungu ambacho kitaenda kuhubiriwa. Neno sikuzote liwe msingi kwa ajili ya hotuba.

B. "maelezo ya maneno" ni nini?

Mhula huu unatumika kurejelea sentesi moja kamili ambayo ita fafanua somo litakalo hubiriwa. ni hotuba ya kuingilia ilioandikwa katika sentesi moja kamili.

"Maelezo ya maneno hukamilisha somo. "

Somo haliwezi kusimama lenyewe. somo linahitaji ukamilifu wa kukamilisha. sentesi kamili huhitaji yote mawili somo na habari. maelezo ya maneno yata ongeza habari fulani kwenye somo. Unapaswa kujua kile unachoenda kusema juu ya somo lako.

Somo hujibu swali: Nini ninachoenda kusema?

Maelezo ya maneno hujibu swali: "Nini ninachoenda kuhubiri?"

MAZOEZI: Tambua dhamira kuu ya kila moja ya vifungu vifuatavyo na kisha utambue baadhi ya makusudi madogomadogo kila kifungu. Yohn 10:7-10; Zab 14:1; Yoh 14:6;

Mpangilio wa hotuba za kiBiblia

C. Hotuba ya Petro siku ya Petecost, Mdo 2:14-41

Nukuu kile ambacho kilikuwa msingi wa kifungu cha hotuba ya Petro.

KIFUNGU: Mstr. 17-21 (Nukuu toka Yoeli) Yoel 2:28-32

KICHWA CHA UJUMBE: Yesu ni Masiha

UTANGULIZI:

Mstr. 14-16 Yeye aliita usikivu wa watu.

YESU ALITIMIZA MPANGO WA MUNGU (Mstr.22-24)

Yesu alikuwa pendekezo la Mungu

Kwa miujiza, maajabu na ishara

Kazi ya Mungu

Kusulubiwa ilikuwa sawa na mpango wa Mungu.

Ufufuo ulikuwa umetimizwa kulingana na unabii.

Kulingana na maarifa ya Mungu

YESU ALITIZA UNABII WA DAUDI (Mstrs. 25-31)

"Daudi alikua nabii wa Mungu. "

Kristo kukaa kwenye kiti cha enzi cha Daudi.

Ufufuo wa kristo ulitabiriwa na Daudi.

"KRISTO ALITIMIZA MPANGO WA MUNGU KAMA KRISTO MTUKUKA(Mstr. 32-36) "

Huyu Yesu Mungu alimfufua.

Yesu alitukuzwa kwenye mkono wa kuume wa Mungu.

Yesu ni Bwana na kristo.

"HITIMISHO: Mstr. 37-40 "

"Matokeo ya lichoma ndani ya mioyo yao (thibitisho la hatia ya kosa) "

Haja yakuita kutubu na kubatizwa

Wengi waliitikia watu 3000 waliokoka

D. Mahubiri ya Yesu

1) Katika Injili kama ilivyo andikwa na MATAYO

- a) Hotuba ya mlimani (5:1-7:29; Luka 6:17-49)
- b) Wanafunzi 12 walioagizwa (10:1-42; Mark 6:6-13)
- c) Kuhusu Yohana mbatizaji (11:2-30; Luke 7:18-35)
- d) Nyumba iligawanyika (12:22-50; Mark 3:20-30)
- e) Mifano kando ya bahari (13:1-53; Luke 8:4-21)
- f) Ukuu wa ufalme (18:1-35; Mark 9:33-50)
- g) Mamlaka ya Kristo (21:23-22:14; Luka 20:1-19)
- h) Ole kwa viongozi (23:1-39; Mark 12:38-40)
- i) Wakati wa mwisho (24:1-26:2; Mark 13:1-37)

j) Mazungumzo ya chumba cha juu □ (26:26□35; John 13:1□17:26)

2) Katika injili kama ilivyo andikwa na MARIKO

- a) Mifano kando ya bahari □ (4:1□34 Mat 13:1□53
- b) Desturi za watu □ (7:1□23; Mat 15:1□20
- c) Maonyo □ (9:30□50; Mat 18:1□35
- d) Kuhusu talaka □ (10:1□12; Mat 19:1□12
- e) Kurudi kwa Kristo □ (13:1□37; Luka 21:5□36

3) Katika injili kama ilivyo andikwa na Luka

- a) Hotuba ya mahali tambarare □ (6:17 □ 7:1; Mat5:1 □ 7:29)
- b) Kuhusu Yohana mbatizaji □ (7:18□35; Mat 11:2□30)
- c) Mifano kando ya bahari □ (8:4□21; Mat 13:1□53)
- d) Sabini walitumwa □ (10:1□24; Mat 10:1□42)
- e) Jinsi ya kuomba □ (11:1□13; Mat 6:5□15)
- f) Nyumba iligawanyika□ (11:14□36; Mark 3:2□31)
- g) Mafarisayo wa kemewa □ (11:37□54; Mark 7:1□23)
- h) Mungu hujali □ (12:1□13:9; Mat 10:5□33)
- i) Uwanafunzi□ (14:25□35; Mat 10:34□42)
- j) Mifano ya waliopotea □ (15:1□16:31; Yoh 9:35 □ 10:21)
- k) Kurudi mara ya pili□ (17:20□37; Mat 24:32□51)
- l) Mifano kwa ajili ya maombi □ (18:1□14; Luka 11:1□13)
- m) Wakati wa mwisho□ (21:5□36; Mat 24:1□26:2)

4) Katika injili kama ilivyo andikwa na Yohana

- a) Kukutana na Nikodemo □ (3:1□Warumi 6:1□14)
- b) Mwanamke kisimani □ (4:5□38; Colossians 3:16)
- c) Ulinganifu wake na Mungu □ (5:17□47; Mat 28:18□20)
- d) Mkate wa mbinguni □ (6:26□58; Yoh 8:12□59)
- e) Nuru ya Ulimwengu □ (8:12□59; Yoh 6:26□58)
- f) Mchungaji mwema □ (9:35□10:21; Luka 15:1□10)
- g) Mwana wa Mungu 10:22□39 □ (Mat 25:31□46)
- h) Mazungumzo ya chumba cha juu □ (13:1□17:26; Mat 26:26□35)

E. Hotuba za Paulo

- 1) Yeye alimhubiri kristo ambayo ni mwana wa Mungu (Mdo 9:20)**
- 2) Huko Antiokia (Mdo 13:16□43)**
- 3) Mbele ya Feliki (Mdo 24:10□21)**

Kujifunza maswali sehemu ya pili: Sura 1. Mifano ya kiBiblia kwa ajili ya mahubiri

Isaya 61:1, Masiha alipakwa nini kwa ajili ya kuhubiri? na mistari gani ya A.J. ambayo ni nakala toka Isaya?

Masiha alipakwa mafuta kuhubiri Injili. Luke 4:18

Katika Yona 3:2, maelekezo gani kuhusu kuhubiri ambayo Mungu alimpa Yoha?

Hubiri juu ya Ninawi mahubiri ambayo nimekupa!

Nini ambayo Mat 10:7 anatuambia kuhubiri?

Tuna hubiri kwamba ufalme wa Mungu u karibu.

Ni nini ambayo Yohana anahubiri katika Mark 1:4?

Yoh mpatizaji alihubiri ubatizo wa toba kwa ajili ya ondoleo la dhambi.

Mark 16:15 anatuambia tuwahubiri akina nani?

Enendeni Ulimweguni mwote, na kuhubiri Injili kwa kila kiumbe.

Nini ambayo Paulo alihubiri kwa mataifa kulingana na waefeso 3:8?

Paulo alihubiri utajiri usio vumbulika wa Kristo.

Paulo alitangaza katika Wakolos I 1:28 sababu ya kuhubiri, kuonya na kufundisha kila mtu. Sababu ipi iliotolewa?

kwamba tuweze kumleta kila mtu mkamilifu katika kristo:

Kwa maneno yako mwenyewe elezea maana ya 2 Timothy 4:2.

Mhubiri lazima ajitayari na kukaa tayari kwa neno toka Mungu kushirikisha kama Mungu alivyotoa furusa.

Nini ambayo malaika katika uf 14:6 anahubiri?
injili ya milele

Nimawasiliano gani yenye matokeo yayo kusudiwa?
mawasiliano yenye matokeo yanahitaji dhamira moja.

Nini ambayo ni "dhamira" au "somo" la hotuba? na ni nini dhamira ya Warumi 1:16?
Dhamira au somo la hotuba niwazo kuu au dhana ya kuhubiria.dhamira ya Warumi 1:16 ni injili.

Maelezo ya maneno ya hotuba ni nini? Elezea maelezo ya maneno kutoka Warumi 1:16.
Injili imejaa nguvu zote.

Kifungu cha Paulo kilikuwa nini katika hotuba yake iliopatikana katika Mdo 2:14-41?
Yoel 2:28-32

Nini iliokuwa dhamira ya hotuba ya Petro katika Mdo 2:14-41?
Yesu kristo.

Mifano ya kiBiblia kwa ajili ya kuhubiri ni umoja wa mawazo.Mahubiri si mawazo ya ovyo yakurukiana. Juu ya kila rejea kwa ajili ya hotuba au kufundishwa na Yesu andika kile ambacho ni dhamira.

----- Mat
12:22-50
ukombozi toka mapepo

----- Mat
21:23-22:14
toba na hukumu

----- Mat
24:1-26:2
Siku za mwisho wa ulimwengu

----- Mat
26:26-35
kuchukua ushirika mtakatifu katika ukumbusho wa kifo cha kristo

----- Mar
k 10:1-12
talaka

----- Luk
a 11:1-13
maombi

Angazia macho sehemu ya pili: sura. 1: mifano ya kiBiblia kwa ajili ya kuhubiri

Isaya 61:1, masiha alipakwa nini kwa ajili ya kuhubiri?na mistari ipi ya A.J. imenukuliwa toka Isaya?

Masiha alipakwa mafuta kuhubiri injili.. Luka 4:18

Yona 3:2, maelekezo gani juu kuhubiri ambayo Mungu alimpa Yona?

Hubiri katika Ninawi habari nitakayo kuamru!

Mar 16:15 anatuambia tunapaswa tu wahubiri akina nani?

Enendeni Ulimweguni kote,mkahubiri injili kwa kila kiumbe.

Elezea kwa maneno yako maana ya 2Tm4:2.

Mhubiri lazima ajitayarishe na kukaa tayari kwa neno kutoka kwa Mungu kushirikisha kadiri Mungu anavyo toa furusa .

Nini ambayo malaika anahubiri katika ufunuo 14:6? injili ya milele

Mawasiliano yenye mafanikio yana hitaji nini?

Mawasiliano yenye mafanikio yanahitaji dhamira moja.

"dhamira" au "somo" la hotuba ni nini? Na dhamira ya Warumi 1:16 ni nini?

Dhamira au somo la hotuba ni wazo kuu au dhana itakayo hubiriwa.dhamira ya Warumi 1:16 ni injili.

Maelezo ya maneno ya hotuba ni nini? Elezea maelezo ya maneno toka Warumi 1:16.

Maelezo ya maneno ya hotuba ni mwingilio wa hotuba ulio andikwa katika sentesi moja kamili. Maelezo ya maneno kutoka Warumi 1:16 yangukuwa "Injili ni nguvu ya kutosha."

kifungu cha hotuba ya Petro kinacho patikana katika Mdo 2:14-41 kilikuwa nini?

Yoel 2:28-32

Dhamira ya hotuba ya Petro ilikuwa nini katika Mdo 2:14-41?

Yesu kristo.

Sura. 2: Matengenezo ya hotuba

UTANGULIZI

"Kudokeza" ni kuongea kile tulicho jifunza katika somo letu la maandiko matakatiifu na kisha unaliweka katika utaratibu kama inavyo takiwa na kwa njia inayo faa kwa hiyo tunaweza kulielewa na kulielezea vizuri.kudokeza itamwezesha mhubiri na mwalimu kushirikisha ujuzi kwa wengine kwa undani zaidi na kwa njia isio na kosa.Kumbuka kwamba maandiko matakatiifu ni chanzo cha mafundisho ya mkristo; yote tunayo fanya ni kulizibua andiko na kumwaga wosia wa Mungu wenye thamani kuu kwa ajili ya kuywesha wote.

"Kwa nini tufanye dondoo? Uunganishaji ni wa mhimu sana kwa mawasiliano ya injili na dondoo ni vifaa vya asili vya uunganishaji. Hakuna shotikati kwa mafundisho mazuri ya kiBibilia. Kutoa dondoo itakuwa msingi wako kumaanisha uzalishaji bora,Biblia ni kituo cha masomo,mazungumzo,hotuba"

"Kuna aina kuu tatu za hotuba, Yakuelezeka,yakifungu,yakimada.ingesemwa, na kuwa na habari nyingi, kwa hiyo yakifungu na yakimada zinatofautiana kabisa na hotuba yenyekuelezeka.

Hotuba zinazoelezeka ni zile ambazo katika somo,migawanyo mikuu na habari nyingi zimepatikana kutoka kwenye kifungu.

"Hotuba inayoelezeka inahusishwa na "kifungu cha maneno" badala ya msitari usio halisi. Muundo huu wa hotuba unaweza kuwa njia ya uhakika kwa ufasiri maalumu na uwakilishaji wa andiko.Elimu ya mahubiri III itatoa njia thahiri kwenye hotuba inayoelezeka."

Hotuba za kifungu nizile ambazo somo na migawanyo mikuu vimepatikana kutoka kifungu.

"Hotuba ya kifungu ni hotuba inayo elezeka na ya mifano midogo inayo ishia na mistari michache,au sehemu ya mstari,lakini sio paragirafu zima.Hatakama hotuba ya kifungu inaishia na mistari michache kuliko hotuba inayo elezeka,somo huja kutoka Biblia na kila pointi kuu huja kutoka mistari hiyo.ndiyo kuna upungufu wa vifaa kutoka kile tunacho pata cha

kusaidia,lakini bado inawezekana.hotuba ya kifungu nikama fupi na yenye muundo wa hotuba ya kuelezeka na huishia na mistari michache tu mstari au sehemu ya msitari,lakini bado inaelezea kile ambacho ni sehemu fupi ya andiko.thamani ya hotuba ya kifungu ni katika kushughulika na sehemu iliopangika ya andiko lenye thamani kwa ajili ya mpangilio unaowakilishwa."

Hotuba za kimada ni zile zizohusiana na somo pekee lililopatikana kutoka kwenye kifungu.

Mhubiri ni chombo katika uunganishaji wa hotuba ya kimada.mada yake inavutwa kutoka kwenye kifungu,lakini jinsi mada ilivyo tengenezwa imethibitishwa na mhubiri.

kudokeza katika ujumla

"kwanza,tazama kiini kwa ujumla, kisha dhamira ndogo zinazofuata chini na dhana, kama vile wapi kila wazo linaanza na linaishia, na jinsi lilivyo patikana.tafuta dhamira za kikanuni na zilizo pangwa kwa utaratibu wa kila wazo linalo fuata chini; kisha,utakapo ona kanuni nyingine/dhamira ya msingi, unaweza kuiweka katika aina inayo fuata au sehemu."

"dondoo kimsingi ni msaada wa kuweka miongozo na sababu za hotuba yako katika utaratibu,rahisi kutumia na rahisi kusoma tokeo.Itakusaidia wewe kama mhubiri na wengine kama wasikiaji kutambua mawazo ya jumla na mawazo ya ufunguo wa hotuba yako.fikira ya msingi ni kwa ajili yako kufafanua wazo kuu na kisha mawazo tegemezi. "

Wazo kuu: Dondoo ilioelekezwa kwa aina yake huhusika na kila wazo saidizi hutumia tokeo lililo hesabiwa kwa kushushwa ili kuweka habari.

"Wazo la kujitegemea:Namba ni mbonyezo wa maantiki na ilikuonyesha viwango mbalimbali wa uhusiano saidizi (mawazo ya kuandikwa katika kuandika kwa utaratibu wa habari)kutoka wazo kuu kwa point zinazofuata kutoka mawazo makuu)."

Wazo la kujitegemea:Litazame kama "usanifu wa habari" kutoka kwenye wazo lako kuu,kisha mawazo ya kujitegemea,na katika kila aina ya wazo saidizi na kwa habari zaidi.

Jinsi ya kupanga na kuweka dondoo:kimsingi,unatengeneza fremu au mifupa pamoja na vitu vinavyo fuata kama nyama (wazo kuu la jumla):

KIFUNGU: Msingi wa hotuba yeyote.Sehemu gani ya andiko unayo enda kuhubiri?

DHAMIRA: Hotuba yako ni sentesi moja. (Yamkini imekamilika mwishoni kwenye harakati za maandalizi ya hotuba. Ingehitimisha na kichwa cha habari.)

UTANGULIZI:

Neno la utangulizi HUANDAA wasikiaji kwa ajili ya kile kitakacho semwa.

MWILI:

INCHA KUBWA MOJA

WAZO DOGO LINALO FUATA CHINI "A"

WAZO DOGO LINALO FUATA CHINI "B"

INCHA KUBWA YA PILI

WAZO DOGO LA CHINI "A"

WAZO DOGO LA CHINI "B"

INCHA KUBWA YA TATU

WAZO DOGO LA CHINI "A"

WAZO DOGO LA CHINI "B"

HITIMISHO:Kupitia, kimhitasari, na kuita kwenye kitendo. Katika hitimisho unaweza KUKUMBUSHIA wasikiaji kwa kile ulicho sema.

Kutoa mhitasari, kama shughuli yeyote mpya, itachukua zoezi. kushikiliwa na bila kuvunja moyo itachukua mda!

Hotuba ya kifungu

Ni aina gani hii ya hotuba?

Gibbs katika kitabu chake, Mhubiri na mahubiri yake,anasema kwamba hotuba ya kifungu isio badilika ya kuchagua mistari,au hata sehemu ya msitari kama kifungu.

"Baada ya kusudi au somo la msitari au misitari imesha gundulika na ilianza katika maneno ya mtu moja,lazima iwe imechanga nuliwa,kugawanywa,kufikiriwa katika mwanga wa mazingira yake kama mmoja alivyo wahi kusema,kifungu pasipo mazingira ni kama kushurutisha."

"Hotuba ya kifungu inafanana na aina ya hotuba inayo elezeka ,isipokuwa kwamba badala ya kuchagua kifungu cha maneno,pamoja na mistari mingi,Mhubiri amekuwa na mistari michache tu au mstari moja au sehemu ya msitari kutoka kile anacho zungumza, na lazima ajichunge mwenyewe kwa kufikiria sehemu hii ya andiko kwa wasikilizaji wake. "

"Hili ni wazo kwa mengi kuwa ya kuvutia muundo wa maandalizi zaidi ya mbinu ya mada.ukweli wa mhimu wa kuweka akilini ni kwamba tofauti kuu ni hotuba ya kifungu na hotuba za kimada ni chanzo cha migawanyo. "

"Msisitizo maalumu huwekwa katika ukweli huo.katika jambo la mbinu ya kimada, imeonekana kwamba kwanza somo limekuwa limethibitishwa, kisha mhudumu huongeza mada ndogo zinazo fuata chini kulingana na makusudi yake mwenyewe. "

"Hakuna orodha ya mada ndogo ndogo pamoja na njia ya hotuba ya kifugu. Swali kiasili hufuata,"Nini chanzo cha migawanyo katika hotuba ya kifungu?"jibu ni kwamba Biblia huyatoa kutoka kifungu kilicho chaguliwa. Kinaweza kuwa bila shaka kimethibitisha kwamba hii ita toa dondoo za maandiko zaidi.Hotuba ya kifungu ni hotuba inayo jengwa juu ya kifungu cha maandiko matakatifu."

Nini ambayo ni halisi kuhusu aina hii ya hotuba?

"Kiasili,hotuba ya kifungu hushikisha kuzunguka kifungu.Hiki ni kitu cha kwanza kabisa kuchaguliwa.Sio mistari yote kujipeleka yenyewe kwa huu

msaada wa kujenga hotuba.Mhubiri lazima ajifunze kupata yale ambayo yata jileta yenyewe kwenye njia ya maandalizi ya hotuba. "

"Hii ni njia kuu yakuleta maneno halisi ya Biblia mbele ya wasikiaji,Hii hutoa mamlaka ya kiungu kwa ujumbe,kama ilivyo.Naimekuwa kifungu kifupi,kama kupingana na kifungu kirefu cha maneno,itakuwa rahisi kukumbuka au kukariri kwa ajili ya jambo hilo."

"Huzalisha,"katika "maandalizi yake ya kuhubiri" inasemekana kwamba njia ya hotuba ya kifungu kwa kufunga huhusiana na hotuba inayo elezeka na msitari wa kutenganisha unaweza usiwe dhahiri kuchorwa.Katika hotuba inayoelezeka uangalifu kwa ujumla hutolewa zaidi kwenye maneno maalum au maelezo,pamoja na kanuni zaidi na maelezo ya papohapo.hii, kwa kweli ni kweli kwasababu katika ujumbe mrefu wa hotuba inayoelezeka na kutumika ,kuna maneno mengi na maelezo ya kufikiriwa."

"Hasara ya njia hizi(inayoelezeka na ya kifungu) ni dhahiri; hazimudu mlolongo wa njia ya kimada.lakini zinazo faida hii kubwa katika wale ambao wanazitoa kushughulika kusiko dhahiri pamoja na dhamira ambazo huja sahihi kutoka kifungu."

"Na Broudus katika "maandalizi yake na ulinzi wa hotuba,"" anasema kwamba hotuba ya kifungu iliyo undwa vizuri inafaida nyingi za hotuba ya kimada,na faida nyingine kubwa ambayo ni yaundani zaidi katika kuingizwa pamoja na kifungu,ilotolewa kutoka kifungu sio somo pekee lililofanywa lakini yote ni mawazo yanayo ongoza ya utengenezaji.vilevile hutoa furusa kubwa kwa ajili ya tofauti,kufanya vizuri na asili."

Nini kinyume cha aina hii ya hotuba?

"Baadhi wamesema kwamba matumizi ya kifungu,hasahasa ya kifungu kifupi,mara zote hufisha kwa muundo wa akili nyingi ya maandiko yenyewe.wakati Biblia imepigwa mhuri kwenye vipande vipande na uvumba ulio tumiwa vibaya na mahali pasipo sitahili pa sehemu zake.tuna mfanyia msikilizaji madhara makuu."

Maana yake halisi na kusudi haliwezi kugundulika,kwahiyo imesemwa,kwa kuchukua maneno machache yaliyo tengwa kutoka kitabu fulani,na kuyatumia kwa njia yoyote ambayo mhubiri ameitamani mwenyewe.

"Kwasababu hii,umoja wa Biblia haujawa dhahiri kwa njia hii,kama nipamoja na njia inayo elezeka ya mahubiri.kama vifungu vimechaguliwa hapa na kuna maandiko popote,yasiyo faa kuelekeza kwa msikilizaji pamoja na umoja wa Biblia kama ilivyo."

Biblia imeweza kufanywa kuonekana kama kitabu cha vifungu vilivyo tengwa, badala ya kuonekana kama ingekuwa... hai,nzima,na ufunuo kamili.

"Hatari nyingine ni kwamba mhubiri anaweza asiwe kitu zaidi ya muwinda kifungu katika Msitu wa Biblia ya vifungu.vifungu visiwe vya kujizoeza kwa sababu ya kutafuta kielimu ya mahubiri.vifungu vya maandiko vinaweza kuwa rahisi kupatikana,lakini vifungu ambavyo vinahitajika havipatikani kwa mfano wa kuviwinda.Uangalifu lazima uchukuliwe kwahiyo sio "kupatia mahali"maandiko kwa hotuba yako, bali kupatia hotuba yako kwa andiko."

Kuifanya Biblia kama mkusanyiko halisi wa vifungu ni ujinga na ubaya;huzaa matunda yasiyo sitahili.Ina matokeo mabaya kwa mhubiri na msikilizaji.

"G. Campbell Morgan alisema, "Kuna maelfu ya watu wamekwisha letwa juu kile kinacho funga uhusiano kwenye kanisa la Kikristo ambao yamkini hufikria upekee wa Biblia kama kitabu cha vitabu ambapo kutoka hapo ndipo hotuba huhubiriwa,au ambapo hunukuliwa katika ushahidi wa sehemu ya mafundishi ya husuyo Mungu.""

Morgan husema,"kufikirikupata hotuba inayoonekana ya kidini na kisha kuwinda kifungu fulani cha kiBiblia juuya kile utakacho kitundikia ni upungufu mdogo wa kidini."Dr.M.B.Riddle anasema "mazoea mengi yenye madhara ni ile kujifunza mafungu mengi ya maandiko kwa bidii,kama haya husiki, na malengo ya kimahubiri.

Kulifanya neno la Mungu kama mkusanyiko wa vifungu vya maneno ni kwa ajili ya hotuba ni kuliwekea kutokuheshimu.kulitumia kwa namna hii kanakwamba hii ndio ilikuwa tabia yake ni kuliweka mbali na ukamilifu wake na maana ya kweli.Yeyote atafutaye ndani yake kupata kifaa kidogo cha kuokoa hotuba atajikuta mwenyewe ni upungufu wa kifaa cha hotuba nzuri. Kile anacho fikiri hukupata atashuhudia kutokufaa, na mara nyingi sio sahihi."

"Ni hatari wakati mhubiri anayesoma Biblia tu kuomba kwa wengine. Mhubiri kukwepa hatari hii na daima kusoma Biblia kwa ajili yake mwenyewe kwanza."

"Mhubiri ambaye mara chache husoma Biblia yake isipokua kwa ajili ya aina fulani ya kusudi la kimahubiri, anaweza kabisa bilakujua akajiachia mwenyewe kujifunza kwake faraghani juu ya hali ya kujifunza kiufundi pamoja na mengi ya Biblia kwa wakati wake."

"Lakini mhubiri kama yule yawezekana hata halishi nafisi yake au za wengine.vifungu juu ya kile anacho hubiri havitakua vime chaguliwa katika roho sahihi,hakija shikishwa katika kiwango kinacho faa.Kazi yake itakua ya kiufundi na utiifu wa haraka,lakini sio ya moto,yakiutu,yakimatendo,na ya kiroho."

Nini ambayo niyakimatendo juu ya aina hii ya hotuba?

"Vifungu vyaweza kuja kwa mhubiri katika mkusanyo wa kusoma kwake kwa ujumla au cha shughuli zake za kichungaji, au katika muunganiko pamoja na kujulikana kwa hali maalum juu yake. lakini kutoka chanzo chochote vyaweza kuinuka, vinatolewa kwake, na kwa maana hiyo sio vya kwake." kabisa

"Kama Watson alivyo sema, "Iko mbali zaidi kisha mmoja hujiweka mwenyewe katika njia ya vifungu kumpata, badala ya yeye kujaribu kuvipata vifungu. Katika maneno mengine, sio mtu kuchagua vifungu. Nikifungu [ambacho husema, Mungu] ndiye ambaye humuchagua mtu. Kama mhudumu aliyekuwa anashughulika pamoja na kujifunza, au kama aliye kaa upande wa kitanda cha mgonjwa, au aliyetembea katika mtaa wenye makutano, ukweli ulio vikwa katika kifungu, kwa ghafla ulitokea na uliotangaza upashanaji wake. Ilionekana kwake kwamba vilikutana wakati uliopita, kama mmoja alivyo ingiliwa na wazo kwamba yeye amesha mjua mtu fulani kabla haja wahi kumuona, na yeye atakuwa sahihi; kwa ajili ya upatanifu uliothibitishwa kati ya ule ukweli maalumu na nafsi yake mwenyewe."

"Kimatendo, kwa vyovyote, ubora zaidi wa vyanzo vyote kutoka kile ambacho vifungu vimepatwa ni kusoma kwa moyo wa Biblia. Baadhi ya vifungu huja kwa mhubiri kwa kutokunyooka wakati anapo soma au kusikiliza hotuba za mhubiri mwingine. Vifungu pia vinaweza kupatikana kutoka hali za kuandaliwa wakati hali imeunganishwa na Mungu pamoja na kifungu fulani cha maandiko katika ufahamu wetu."

"Unger, katika "mahubiri yanayoelezeka ya kanuni," anasema kwamba, "ingawa mahubiri ya kifungu, kama mahubiri ya kimada, hupotea kutoka Biblia, matumizi ya ukweli halisi wa njia hii yataelezea kile kifungu au fungu la maneno lenyewe kwa kawaida husema, kupata zaidi ya kile mhubiri anataka kuchukua kutoka kile kutoa maelezo kwa mawazo yake mwenyewe au dhana."

"Kama mhubiri kikwelii hupata kile ambacho kifungu kwa kawaida humaanisha, yeye ni wa lazima, sio wa kulazimishwa tu kukivunja juu ya maneno yake ya kuongoza au mashariti na kutumia haya kama pointi kuu ya ujumbe wake, lakini lazima ahusishe kifungu kwa mazingira yake ilikufikia maana yake sahihi."

"Na kama mhubiri hufanya kile ambacho anahubiri kikwelii hotuba inayo elezeka, wazo la tofauti ya hotuba ya kifungu, na utofauti pekee hotuba inayoelezeka kwa usafi itakuwa fupi naya kadiri na kifungu kilicho hubiriwa."

"Charles Haddon Spurgeon (1834–1892), mchungaji wa Hema la Metropolitan huko London, alieitwa "mfalme wa wahubiri," aliye dhaniwa na wengi kuwa mhutubiaji wa aina ya kifungu, na mmoja aliye bora pamoja mwenye hotuba ya kifungu."

Mfano wa hotuba ya kifungu

Mfano Moja

"KICHWA CHA HABARI:Mungu anataka nini "

KIFUNGU:Kumb 10:12-13

"na sasa, Israel,nini ambacho Bwana Mungu wako ana hitaji kwako, bali umche Bwana Mungu wako,kutembea katika njia zake zote,na umpende,kumtumikia Bwana Mungu wako kwa moyo wako wote na kwa nafsi yako yote.13 kushika amri za Bwana,na maagizo yake,ambayo ninakuamru leo hii kwa ajili ya wema wako?"

"Mche Bwana Mungu wako"

"Tembea katika njia zake zote"

"Mpende "

"Mtumikie BWANA MUNGU wako kwa moyo wako wote na kwa nafsi yako yote"

"Shika amri zake na sheria zake"

Tofauti za hotuba ya kifungu

A. Ya kifungu-yakimada

1) Migawanyo ya hotuba imeelezwa kimada,lakini imefanywa kwa kifungu.

2) Kifungu chenyewe bado kinatoa migawanyo ya kiasili ya hotuba.(iliofanywa kawa kifungu).

3) Wazo limeingizwa pamoja na migawanyo limefafanuliwa kwa kutumia maneno ambayo yanaeleza juu ya mada.(Yaliyoeleze kimada).

4) Wazo linakwaruza kuliko maneno ya kifungu yaliyo fanywa kwa ushupavu.

5) MFANO:

KIFUNGU: I Wathess. 4:4

Kwamba kila moja wenu ajue kuuweza mwili wake kwa utakatifu na heshima;

Unahitaji kujua jinsi ya kujiweza mwenyewe.

Unahitaji kujua jinsi ya kuendelea katika kristo.

Unahitaji kujua jinsi ya kujiwakilisha mwenyewe.

B. Maelezo ya □kifungu

1) Dhamira hupatikana kwenye maneno ya kifungu.

2) Migawanyo ya hotuba imeonyeshwa na kifungu (Uundaji wa kifungu).

3) Safu za mwisho a maneno huchukuliwa kiasili kutoka maneno ya kifungu.

4) Mfano:

KIFUNGU: Wafilp 2:12

Basi,wapendwa wangu,kama vile mlivyo tii sikuzote,si wakati mimi nilipokuwapo tu,bali sasa zaidi sana mimi nisipokuwapo,utimizeni wokovu wenu wenyewe kwa kuogopa na kutetemeka.

Wokovu unaelezea ulazima kwa kila mtu.

Kila mtu anahusika kwa ajili ya na wokovu wake mwenyewe.

Wokovu ni sasa kwa ajili ya kila mtu apaswaye kuokoka.

Kukigawanya kifungu katika sehemu zake:kutoa dondoo

"Biblia imegawanyika katika vitabu,milango,paragirafu,misitari.Lakini kutenganisha zaidi ni lazima kwa ajili ya ufahamu wa wazi na uwakilishaji wa kifungu. Tunapaswa kugawanya kifungu katika "usawa na "vipande usawa wa (e., kutafuna)."

- C. **Gawanya kifungu katika sehemu zake.**
- D. **Husianisha sehemu za kifungu**
- E. **Fanya sehemu za kifungu.**
- F. **MFANO 1: (Gawanya kifungu katika seshemu zake):**

Luka 9:1-5 Kisha aliwaita wanafunzi wake pamoja,na kuwapa uwezo na mamlaka juu ya pepo wabaya na kuponya magonjwa.2 na aliwatuma kuhubiri ufalme wa Mungu,nakuponya wagonjwa.3 naye aliwaambia,msichukue chochote safarini,wala fimbo,wala mkoba wala mkate,wala fedha;wala makoti mawili.4na nyumba yoyote mtakayoingia,kaeni humo,mpaka mtoke mjini.5 na yeyote asipowapokea,mnapo toka katika ule mji,kung"uteni mavumbi ya miguu yenu kwa ajili ya ushuhuda wao.

Kisha aliwaita wanafuzi wake pamoja

Aliwaita uwezo na mamlaka

Aliwatuma kuhubiri

kuhubiri ufalme wa Mungu

kuhubiri na kuponya...

Msichukue chochote kwa ajili ya safari

nyumba yoyote mtakayoingia, kaeni humo

**kung"uteni mavumbi toka miguuni mwenu kwa ajili
ya ushuhuda wao**

**G. MFANO 2: Uliofanywa (husianisha sehemu za vifungu na
zifanye sehemu za kifungu):**

LENGO:"Agizo la kiuinjilisti"

KIFUNGU: Luka 9:1-5

JIBU NA KWENDA

Kisha aliwaita wanafunzi wake pamoja

aliwapa uwezo na mamlaka

aliwatuma kuhubiri

SEMA NA KUTENDA

kuhubiri ufalme wa Mungu

hubiri na kuponya...

KUPOKEA NA KUTOA

Msichukue chochote kwa ajili ya safari

nyumba yoyote mtakayo ingia, kaeni humo

kung"teni mavumbi toka miguuni mwenu kwa ajili ya ushuhuda wao

Dondoo za kimada

Jinsi gani dondoo za kimada ni tofauti na dondoo za kifungu?

- A. Iliopatikana kwenye dhamira au mada ya kifungu, kidogo kuliko maneno ya kifungu.
- B. Dhamira iliojitokeza katika hotuba ya kifungu.
- C. Migawanyo ya hotuba ilioundwa na mhubiri (ambayo ingejengewa juu ya dhamira)
- D. Kifungu kwa asili kingependekeza dhamira.

Faida za hotuba ya kimada

- E. Inaruhusu kwa ajili ya ukamilifu wa usemaji. (Kama shabaha ya kuhubiri ni kufanya hotuba kuwa kazi ya sanaa, iache ifanywe kimada.)
- F. Inaruhusu kipimo kamili cha dhamira. (Kifungu kimoja marachache hufanya hivi.)
- G. Inafundisha akili kupanua mtazamo. (Roho ya maneno ni kile ambacho tungelenga kuleta kwenye nuru, nasio kama maneno matupu.)
- H. Kwanza, kuchagua mandhari na kisha kuchagua Nakala kwamba inasaidia kwamba mandhari.

Utengenezaji wa hotuba ya kimada

- I. Mtindo wake.

1) YA USEMAJI (Umoja, ya uwiano, ya kuisitiza, ya utamu wa sauti [Tazama maandishi mawili ya kiingereza juu ya "kanuni za usemaji"])

2) YENYE SIMULIZI (Furusa kwa ajili ya picha za maelezo, "na habari".)

3) YA KIMATENDO (Huinua kwa matendo yenye mafanikio kufikia hitimisho lililo fafanuliwa vizuri.)

4) WENYE KUSHAWISHI(huishia mhitasari mfupi,matendo, na yenye kusemwa kwa bidii.)

a) Chanzo cha hoja kingekuwa kinapatikana katika kila hotuba. Tendo lingekuwa ndio shabaha yetu. Kihusishi lazima kiandaliwe ili kuleta tendo maalum.

b) Wazi kabisa, matendo elekezi yangepatikana katika kila hotuba. hotuba isingepungukiwa vitendo. mkutano wa ibada haupaswi kunyimwa vitendo.

Pasipo uwazi, vitendo elekezi mhubiri hufanya kidogo kuliko risasi tupu za moto; yeye hutualika kwenye sikukuu kidogo kuliko kutupa changa moto kwenye kupambana.T. Harwood Pattison

J. Mpango wake.

1) YENYE KUENDELEA (Pointi zimeonyeshwa,zimefikiwa,na zimechunguzwa.)

2) YENYE KURUHUSU (Kila sehemu ya "kito cha thamani" imeshikiliwa katika mwanga.)

Kuangalia.

"Kwa uangalifu nenda juu ya kifungu angalia kile kinachoendelea juu yake,kwamba"nani,nini,wapi,lini,jinsi gani,na kwanini,""Hii itavuta kweli kutoka inje kwa asili ya maandiko na itasaidia kuepuka kiburi na hoja za uongo.acha neno la Mungu lijizungumzie lenyewe.""

K. Soma kifungu katika mazingira yake nyakati kadhaa.Kwa mfano,kama unajifunza kitabu cha Yohana,anza kwa kukisoma kitabu chote.

L. "Hakikisha unaenda katika uhusiano wako na neno la Mungu katika kiwango chenye maana.Kama unaanza kwa haraka mno,kufikiri unajua kifungu cha maneno

tayari,hutapata utambuzi na undani kwasababu ya haraka yako itakufanya mbaya usiefaa."

M. Kamwe usiache kiburi chako kungandisha maono yako na kukuweka katika giza au kutoka kugundua yote unayoweza.

Andika muhtasari kwa ajili ya kifungu katika maneno yako mwenyewe

N. Kisha unaweza kuanza kutafuta dhamira kuu na dhana.

O. Anza na utangulizi;inahitaji kutawala mada kuu au dhana ya dondoo.hii ni kanuni ya jumla/wazo ambalo linawakilisha kifungu cha maneno unayo jifunza.

P. Kisha andika maelezo mafupi juu ya hilo wazo.

1) *Hakikisha yako sahihi na kifungu.*

2) *Hakikisha unaandika mistari baadaye kwa kila wazo.*

Q. "Sura na mistari ilio ongezwa na mchapishaji na sio sehemu ya kifungu cha asili wala kuvuviwa.Kwahiyo usijilazimishe nayo.utaikuta hiyo mara kadhaa ikiiondoa mawazo ya ufunguo katika wazo la katikati ambalo bado ni"ni uzi,"ambao bado unaendelea."

Kisha orodhesha mawzo yote mbalimbali/pointi katika utaratibu.

R. Hii ndio pale unapo tumia "Fasihi."Hii inachukua kile kina cho semwa na kupata kile kifungu kinamaanisha,jinsi ya kufasiri kwa simlizi katika mazingira sahihi.

S. Hapa ndio pale habari saidizi na habari zinazoendelea.Hii inaitwa mada□ yako ndogo;hizi kwa kawaida huorodheshwa chini ya wazo/mada na kila kipande cha habari vilivyo orodheshwa kwa kutenganishwa.

T. Siku zote, siku zote nenda katika utaratibu wa kifungu.Usirukie!

U. Usiliwekee neno la Mungu kitu ambacho hakikuwepo,au kulisoma kwa mapenzi yako kama lako.

V. Kila maandishi ya mada ndogo mawazo makuu kutoka kifungu cha maneno/aya.

Wakati habari saidizi imeorodheshwa chini ya mada ndogo, kuna utaratibu ambao hufuata habari inayotakiwa, hasa hasa katika nyaraka.

Katika vifungu simlizi,utapata pia habari za matukio zenye maantiki.kwa vyovyote ,simlizi za kiebrania hufanya wakati mwingine kurukia pointi.Nibora kunasa kwenye kifungu na katika kufungua,mhitasari,au hitimisho,kuvuta usikivu kwa mazingira ya ujumla."

W. Kuna mawazo mawili ya kawaida ya habari ambayo inapaswa kuorodheshwa.kama kuna kipande kimoja tu cha habari kusaidia mada ndogo ,kwa desturi ambayo habari imehitimishiwa katika mada ndogo.

X. "Usijihusishe na mfumo wako ambao unahitaji kazi yako ya kanuni,ambayo ni kuwakilisha kifungu katika utaratibu unaotakiwa na njia ya utaratibu.Uwe mkweli kwa neno la Bwana na kusudi la mwandishi wa ki Mungu ni kuu."

Mifano ya hotuba ya kimada

MADA:Safi

KIFUNGU: I Timoteo 5:22

Ulazima kwa ajili ya utakaso

Ulazima kwa ajili ya Huduma

Ulazima kwa ajili ya Usalama

MADA:Upendo pungufu

KIFUNGU: Ufunuo 2:4,5

Tabia za huu upendo

Kasoro

Upungufu

Udhaifu

Sababisho la huu upendo

Upungufu wa maombi

Upungufu wa Biblia

Upungufu wa ushuhuda

Chombo cha kuchuja huu upendo

Kumbuka

Tubu

Geuka

MADA: Nafsi katika mapambano

KIFUNGU: Waefeso 6:10–18

Chanzo cha mapambano

Eneo la mapambano

Mafanikio katika mapambano

Sura 2: Mazoezi

Mazoezi kumaliza yote kutoka [Mpangilio] Sura ya pili.

MAELEKEZO: Gawanya vifungu vifuatavyo katika sehemu.

Ezekiel 1:10; Kumb. 6:5; Warumi 12:1; Mat. 5:44; Mith6:16-19; Yoshua 22:15; I Wokr. 13:13; Wagal 2:20; Ufunuo 3:20; Daniel 1:8; Ruth 1:16

Jifunze maswali sehemu ya tatu:Mpangilio wa hotuba

Nini chanzo cha mafundisho ya kikiristo?

Kumbuka kwamba maandiko matakatifu ndio chanzo cha mafundisho kikiristo.

Kutoa dondoo itakuwa msingi wako kumaanisha nini?

Kutoa dondoo itakuwa msingi wako kumaanisha kuzalisha ubora,Masomo ya katikati ya Biblia, maongezi, na hotuba.

Orodhesha aina tatu za hotuba na kutoa maneno machache ya kila moja wapo.

Hotuba zinazo elezeka ni zile katika somo ambalo, migawanyo mikuu na wingi wa habari umeletwa toka kifungu.Hotuba za kifungu ni zile ambazo somo na migwanyo mikuu imeletwa toka kifungu.Hotuba za kimada ni zile ambazo somo pekeyake na migawanyo mikuu imepatikana toka kifungu.

Nini ambayo ni msingi wa kila hotuba?

KIFUNGU ni msingi wa kila hotuba.

Dhamira ni nini?

Hotuba katika sentesi moja.

Toa mfano wa kutumia namba za kirumi kwenye dondoo.

I. Pointi kubwa ya kwanza II. Pointi kubwa ya pili III. Pointi kubwa ya tatu

Jinsi gani kujifunza kwa dondoo kama kujifunza kitu kingine mpya?

Kutoa dondoo,kama shughuli yeyote mpya,itachukua vitendo.

Ni nini kifungu pasipo mazingira?

Kifungu pasipo mazingira ni kama hoja tu.

Ni nini tofauti kubwa katika hotuba za kifungu kutoka hotuba za kimada?

Tofauti kubwa katika hotuba ya kifungu na hotuba za kimada ni chanzo cha migawanyo.

Nini ambayo ni chanzo cha migawanyo katika hotuba ya kifungu?

Biblia hutoa migawanyo kutoka kifungu kilicho chaguliwa.

Toa angalau vitu viwili ambavyo vinakubaliana juu ya hotuba ya kifungu.

Kwa asili, hotuba ya kifungu hushikiza kuzunguka kifungu.Hii ni njia kubwa kuleta maneno ya kawaida ya Biblia mbele ya wasikiaji.hotuba nzuri ya kifungu ilio jengwa inayo faida nyingi za hotuba ya kimada.

Toa angalau vitu viwili kinyume juu ya hotuba ya kifungu.

Baadhi ya watu wameshasema kwamba matumizi ya kifungu,hasa hasa vya kifungu kifupi,mara nyingi hufisha kwa utengenezaji mwingi usioeleweka wa andiko lenyewe. Kwasababu hii, umoja wa Biblia haujawa wazi pamoja na njia hii,kama ilivyo pamoja na njia inayoelezeka ya mahubiri. Hatari nyingine ni kwamba mhubiri anaweza kuwa si kitu zaidi ya kuwa muwinda kifungu katika pori la Biblia ya vifungu.

Katika maneno yako andika matokeo juu ya mtu ambaye husoma mara chache au kujifunza kwasababu nyingine zaidi ya kusudi la kimahubiri kumhubiria mtu fulani zaidi.

Kama mtu aweza kujikuta kabisa akijitolea udhuru kutoka kujifunza kwake faraghani kwenye udongo ambao yeye kiufundi hunolewa na Biblia sana kwa wakati.

Ni nini ambayo ni bora kuliko mtu ambaye hujaribu kuvipata vifungu?

Nibora mtu mwenyewe kujiweka katika njia ya vifungu kumpata yeye,kuliko yeye kujaribu kuvipata vifungu.

Toa mfano wako mwenyewe wa dondoo ya hotuba ya kifungu.

"I. ""Mche Bwana Mungu wako"" II. ""Tembea katika njia zake zote"" III. ""Mpende"" IV. ""Mtumikie Bwana Mungu wako kwa moyo wako wote na kwa nafsi yako yote"" V. ""Shika amri za Bwana na maagizo yake""

Orodhesha hatua tatu za kugawanya kifungu kwenye sehemu zake.(pointi ndogo "G"katika maandishi.)

1. Gawanya kifungu katika sehemu zake. 2. Husianisha sehemu za kifungu.. 3.Tengeneza sehemu za kifungu.

Ni nini ambayo kiasili ingependekeza dhamira ya hotuba ya kifungu?

Kifungu lazima kiasili kipendekeze dhamira.

Toa mfano wa faida ya hotuba ya kimada.

Huruhusu kipimo kidogo cha dhamira. (Kifungu peke yake mara chache hufanya hivi.)

Elezea ni nini iliomaanishwa kwamba hotuba ya kimada ni "ya kitaaluma."

Huinua kufikia taaluma zenye mafanikio kwa hitimisho lililo fafanuliwa vema.

Je unapaswa kurukia sura ?Elezea.

Siku zote,wakati wowote nenda katika utaratibu wa kifungu.usirukie!

Ni nini aina ya watu wa matukio tunaopata katika vifungu simulizi?

Katika vifungu simulizi, utapata mlolongo wa habari za matukio.

Je ni kitu maalumu kuorodhesha pointi ndogo moja tu?Elezea

Hapana. Kuna mawazo mawili ya kawaida ya habari ambayo ingeorodheshwa.Kama kuna kipande kimoja tu cha habari kusaidia mada ndogo,kwa desturi ambayo habari imehitimishiwa katika mada ndogo.

Ni nini ambayo ni kuu na ya muhimu zaidi kuliko muundo wa hotuba yako?

Kuwa mkweli katika neno la Bwana na kusudi la mwandishi wa kiungu ni kuu.

Toa mfano wako mwenyewe wa hotuba ya kimada.

MADA: KIFUNGU safi : I Timoteo 5:22 I. Usafi ni walazima kwa ajili ya utakaso II. Usafi ni walazima kwa ajili ya huduma III. Usafi ni walazima kwa ajili ya usalama

**Je ulikamilisha mazoezi ya sura: ya pili?
(Kugawanya mistari katika sehemu zake)**

jibu lazima liwe NDIO.

Jaribio la maswali sehemu ya tatu: Uunganishaji wa hotuba

Ni nini chanzo cha mafundisho ya kikristo?

Kumbuka maandiko matakatifu ndio chanzo cha mafundisho ya kikristo.

Kutoa dondoo itakua ndio msingi wako kumaanisha nini?

Kutoa dondoo itakuwa msingi wako kumaanisha ubora wa uzalishaji, masomo ya katika ya Biblia, ni mazungumzo, na hotuba.

Orodhesha aina tatu za hotuba na utoe maelezo mafupi ya kila moja wapo.

Hotuba zinazoelezeka ni zile katika kile ambacho migawanyo mikuu ya somo, na wingi wa habari umetolewa toka kifungu. Hotuba za kifungu ni zile ambazo somo na migawanyo mikuu imetolewa toka kifungu. Hotuba za kimada ni zile ambazo somo pekee limevutwa toka kifungu.

Ni nini msingi wa kila hotuba?

KIFUNGU ni msingi wa kila hotuba.

Toa mfano wa kutumia namba za kirumi kwenye dondoo.

1. Pointi kubwa ya kwanza 11. Pointi kubwa ya pili 111. Pointi kubwa ya tatu

Ni nini kifungu pasipo mazingira?

Kifungu pasipo mazingira ni kama hoja tu.

Ni nini tofauti kubwa katika hotuba za kifungu kutoka hotuba za kimada?

Tofauti kubwa katika hotuba ya kifungu na hotuba za kimada ni chanzo cha migawanyo.

Ni nini chanzo cha migawanyo katika hotuba ya kifungu?

Biblia hutoa migawanyo katika kifungu kilicho chaguliwa.

Katika maneno yako mwenyewe andika matokeo juu ya husoma mara chache au hujifunza kwasababu nyingine kuliko kusudi la kimahubiri kumhubiri mwine zaidi.

Mtu kama huyo anaweza kajikuta kabisa akijitolea udhuru kutoka kujifunza kwake faraghani juu ya udongo ambao yeye hunolewa kiufundi na Biblia katika muda wake mwingi.

Ni nini ambayo ni bora kuliko mtu kujaribu kuvipata vifungu?

Nibora mtu kujiweka katika njia ya vifungu, kumpata kuliko yeye kujaribu kuvipata vifungu.

Orodhesha hatua tatu za kugawanya kifungu katika sehemu zake. (Pointi ndogo "G" katika maandishi.)

1.kugawanya kifungu katika sehemu zake.2.Husianisha sehemu za kifungu.3.tengeneza sehemu za kifungu.

Ni nini ambayo kiasili ingependekeza dhamira ya hotuba ya kimada?

Kifungu kiasili lazima kipendekeze dhamira.

Je ni kitu maalumu kuorodhesha pointi ndogo moja tu?elezea.

HAPANA.Kunamawazo mawili ya kawaida ya habari ambayo yangeorodheshwa.kama kuna kipande kimoja tu cha habari kusaidia

mada ndogo,kwa desturi ambayo habari imehitimishiwa katika mada ndogo.

Ni nini ambayo ni kuu na yamuhimu zaidi kuliko mfumo wa hotuba yako?

Kuwa mkweli kwa neno la Bwana na kusudi la mwandishi wa kiungu ni kuu

Sura ya 3: Hitimisho

Ufafanuzi wa "hitimisho" ni: Maana ya neno uamzi wa msingi juu ya mambo ya uhakika; sehemu ya mwisho ya jambo fulani. tamko la mwisho la jambo fulani. kufunga hoja kwa mifano ya kidunia. (Encarta Dictionary)

Kuna angalau aina tatu za hotuba "Hitimisho.

Mhitasari wa Hitimisho

Kusudi moja linalo wezekana kwa ajili ya hitimisho lako ingekuwa ni kupitia kwa kifupi mawazo yaliyo faulu ya hotuba yako.

Kama unahubiri kwa mda mrefu zaidi ya kile ulicho sema wasikilizaji wako watasahau. Unaweza kutumia hitimisho lako kukumbushia wasikilizaji mawazo muhimu ya hotuba yako. Usiache kitu chochote kwenye nafasi, lakini waambie wasikilizaji wako kile wanachopaswa kukumbukwa.

- A. **Mfumo wa mhitasari**
- B. **Mhitasari wenye maana ya kawaida**
- C. **Mhitasari wa kimaumbo**

Hitimisho husishi

Lengo la pili linalo wezekana kwa ajili ya hitimisho lako lingekua ni kuhusianisha mawazo yaliyo faulu ya hotuba yako kwa wasikilizaji wako.

matumizi haya ya hitimisho, huwafanya wasikilizaji kukumbuka vya kutosha kile kilicho semwa, lakini inahitaji kuonyesha jinsi gani kile kilichosemwa kinahusiana nao. Unaweza kujaribu kujibu swali, "Nimeshasikia kile ulicho sema, lakini kwangu inahusianaje?" Tafuta kusababisha wasikilizaji kujua kwamba Mungu anaongea nao kibinafsi na sio kama na jirani yao.

- D. **Hitimisho ambazo hupendekezwa kipekee huzalisha.**
- E. **Hitimisho ambazo hutia mawazo ya kweli hasa kwa wasikizaji.**

Hitimisho la kutia changa moto

Lengo la tatu linalowezekana kwa ajili ya hitimisho lako lingekua kuwatia changa moto wasikilizaji wako kuwaitikia hotuba yako.

Tendo ndio lengo la hitimisho lenye kutia changa moto. Matumizi haya ya hitimisho lako hutafuta kuwatia changamoto wasikilizaji wako kwenye vitendo. Kuona kama wanakumbuka kile kilichokua kinasemwa na kujua Mungu anazungumza nao na sio kama na mtu mwingine zaidi, unatafuta kuwavuvia kuitikia hotuba pamoja na vitendo. Mfano wa hii ungekuwa ni kutoa nafasi madhabahuni kuwaita wenye dhambi na kuwaita kutubu na kuwaomba Mungu bila kuchelewa. Tendo ambalo limepewa changamoto katika aina hii ya hitimisho ni ile ambayo wenye dhambi wange weza kumuomba Mungu na kuzaliwa mara ya pili.

- F. **Sihi kwa wawekezaji wa mahali.**
- G. **Sihi kwa makusudi ya juu.**
- H. **Sihi kwa hisia.**

Kazi Maelekezo

Andika mhitasari na hitimisho kwenye kifungu chako cha maandiko matakatifu

Hii ndio pale unapotumia baada ya kumapza dondoo Hii inachukua maana ya wazi na kuiweka kwenye matumizi ya vitendo. Hii ni jinsi gani nitavyo itikia kwenye neno ambalo dhambi itanifanya niwe mbaya,kwa kanuni zipi nitajitoa katika kushindwa, matundu yapi ya kuepuka,katika matendo yapi yanayo athiri,na ahadi zipi za kushika.

Mhitasari lazima ufanywe kwanza.Kwa vyovyote,unaweza kuushirikisha katika mafundisho yako mwishoni.

Kama unachimba katika neno la Mungu,utakuwa ukisikipza sauti yake,kwa hiyo unaweza kutumaini na kutii sauti yake.

- ☐ Siku zote hakikisha umejiweka chini ya ukwep wake na sio ukwep wako!;
- ☐ Maarifa ya uongo huponda,au hutupa kiburi. (1 Wakor. 1:8; Wakol. 2:18).
- ☐ Jihadhari ule uongo au mafundisho potofu yatasababisha mabishano na mashindano.

Sura ya 4: Matumizi maalum ya kifungu (Vizibuo)

UTANGULIZI

Maana ya vizibuo

Dikishenari ya Webster hufafanua vizibuo kama:jina.sanaa ya kupata maana ya maneno ya mwandishi,ya kuielezea kwa wengine.

Vizibuo vya kibiblia ni kujifunza ufafanuzi wa kiBiblia. Vizibuo vya kibiblia ni kufanya harakati za kufafanua maandiko kwa usahihi.

Vizibuo hushugulika na maswala kama vile:

- A. Ni nini ufafanuzi wa kawaida wa kifungu hiki?**
- B. Ni nini ufafanuzi" rasmi" wa kifungu hiki?**
- C. Ni nini ambacho mwandishi anakusudia kusema?**
- D. Ujumbe gani ambao mwandishi anakusudia kuuwasilisha?**
- E. Je ni matumizi ya neno maalum,Uundaji wa kisarufi,wakati wa tendo,herufi, umuhimu katika mfano huu?**
- F. Nani waliokuwa wasomaji au wasikilizaji wa mwandishi,kwakupitia herufi?**
- G. Jinsi gani kifungu kimefasiriwa na watu wa siku za mwandishi?**

Thamani ya vizibuo

Sio ujinga tu,bali ni hatari kupotosha Biblia Uvunjivu wa kipekee kuharibu maandiko kwa makusudi. Kuna kanuni husika za kufasiri zinazo tuongoza katika ufahamu na kufundisha maandiko Hizi kanuni huhudumia kama mistari ya mipaka ambayo hulinda maelezo yetu na uwasilishaji wa wazo la kiBiblia pamoja katika vifungo."

MIFANO YA PICHA:"Kitabu cha Ibrahim kimeishia katika Lulu ya thamani kuu,sauti ndogo ya vifaa vilivyo buniwa kama sehemu ya maandiko rasmi"ya Kanisa la LDS.Imekubaliwa na Wa Mormons ambayo ilitafasiriwa kutoka maandiko ya kimisri na miujiza,tafasiri ya "karama ya kiungu"na Joseph Smith (Zama za wa Mormonism) tangu kipindi cha 1835-1844Tangu kipindi cha maisha ya Smith. Maandishi mambo yakale ya kimisri yalikuwa hayajafamiwa na mabingwa wa lugha yeyote na kwahiyo Smith alijisikia huru katika tafasiri yake ya mafunjo au maandiko ya zamani ya wa misri.Miaka baada ya Smith na baada ya ugunduzi wa Rosetta stone ambayo ulifungulia maana ya maandiko ya mababu wazamani wa misri, mabingwa wa lugha waligundua Smith aliita kitabu cha Ibrahim kiliandikwa na Ibrahim mwenyewe kwa mkono wake kwenye mafunjo"ilikuwa halisi maandiko ya kimisri. Joseph Smith alitumia akili au kanuni ya ufasiri;yeye kwakukamilisha alitengeneza maana ya maandiko Ni uhalifu kutumia vibaya maandiko matakatiifu kwa njia hii.Hatuwezi kugongagonga kwa neno la Mungu; hili ni jambo pekee ambalo Bwana amesha fanya kwa njia ya haya maandiko matakatiifu. Ufunuo 22:18, 1

Katika elimu ya mahubiri sehemu ya kwanza tunarejelea maswala ya maandiko matakatiifu kama kifungu kilicho patiwa mahali na baadhi ya wahubiri kwa kukosea hujaribu kuyafanya maandiko yake mahali pa elimu yao ya filosofia.Biblia haihusiki na kile tunachotaka imaanishe,bali kujifunza kwetu maandiko sikuzote ingekuwa ni kungundua ujumbe wa Mungu Kufanya hivi lazima tutumie kanuni husika za vizibuo vizuri vya ufasiri na acha andiko lijisemee lenyewe

2 Peter 1:16-21 Kujua hili kwanza, huo si unabii wa andiko ni wa ufasiri wowote wa siri.

chanzo cha vizibuo

H. Katika kufasiri Biblia namba ya kanuni za ufasiri wa kifungu huhitajika.

I. Hizi kanuni hazikuendelezwa na wasomi wa kiBiblia.

J. Hizi kanuni hazikuendelezwa mahususi kwa ajili ya kujifunza Biblia au kufasiri.

K. Kanuni zilezile hutumiwa na wanasheria, wanahisitoria,wasomi wa simlizi,wanamahesabu, waandishi wa habari,na wanataaluma.

L. Kanuni zilezile hutumika wakati wa kupima vifungu hiyo haina cha kufanya pamoja na dini,mifumo ya maadili,unyoofu,nakadhalika.

M. Kanuni zilijengwa juu ya habari,uzoefu,na akili ya kawaida,sio imani za kidini.

N. Huu sio mpango wa muundo wa kanuni zilizo pangwa na baadhi ya jamii.Ni orodha isio rasmi ya matumizi kwa ujumla ya kanuni mbali mbali

KANUNI YA KWANZA:KUFASIRI LAZIMA KUWEPO NA MSIMAMO NA KUTUMIKA

Njia halali na ya heshima ya kufasiri kuwa na msimamo na pasipo mashindano au ubishi.

Lazima usitawaliwe na yaliyokubaliwa kitheologia.Kama ufasiri wetu(vizibuo)vimetawaliwa na theolojia yetu,ndipo Biblia inaweza kufanywa iseme kile theolojia yetu inasema.

Lazima siku zote tumia kanuni sahihi za kufasiri ili kufahamu kipekee ukweli.Must always use the right principles of interpretation in order to properly understand the truth.

Biblia imebeba aina mbali mbali za simlizi kama vile mifano,mashairi,mithali,istiari,maombi,amri za wafalme,na nyaraka.Tusinge fasiri mashairi kama tafasiri Kwa mfano Nebkadreza alifanya amri ya kumkata vipande

**yeyote atakaye sema kinyume cha
Mungu wa kweli Mhubiri anaweza
kuwa amefanya vibaya kama atafuata
ufasiri wa simlizi za siku za leo wa
aina hii**

KANUNI YA PILI:KUNA MAANA SAHIHI MOJA TU YA KIFUNGU CHA BIBLIA

Kifungu cha kinabii cha weza kuwa na mikunjo miwili ya utimilifu,lakini kuna fasiri sahihi moja tu ya timilizo hizo.

Watu hujaribu kufasiri neno la Mungu kwa mawazo yao na fikira.

Biblia ni ujumbe wa Mungu kwa mtu;Mungu alijua kile alichomaanisha wakati alipompa mtu neno lake Roho mtakatifu atamsaidia mtu kufahamu neno Yohn 16:13 Mtu hata pokea ufahamu wote wa neno kwa wakati moja Kama mhubiri huomba,hujifunza,na kujifunza neno zaidi;Mungu atamsaidia kufahamu zaidi Mhubiri lazima angalau awe na ufahamu wa kifungu anachokusudia kuhubiri.

KANUNI YA TATU:FASIHI SIMLIZI NI KWA KAWAIDA HUWA BORA.

**Maandiko yote lazima ya chukuliwe
katika simlizi yake na maana ya wazi
kuruhusu tu kwa ajili ya mfano na
mashauri ya vitabu.**

**Kila kifungu lazima kichukuliwe
katika thamani ya sura yake Maritini
luther aliita hii kanuni"fasiri
simlizi.""**

**Hii kanuni humanisha kwamba
tunasoma na kutathimini maandiko
pamoja na heshima hiyo hiyo na
kufahamu kwamba tunasoma kitabu
chochote.**

Acha andiko lijizungumzie lenyewe.

**Hakuna vizibuo vya majanga."Ukweli
ni kamili na hauhusiani na mpangilio
wako wa matukio.**

Hii kanuni inauhusiano maalumu katika somo la unabii. Agano la kale linabeba karibu nabii 450 kuhusu ujio wa kwanza wa Kristo. Nabii nyingi zilikuwa nakala, angalau kweli sitini dhahiri za maisha ya Kristo na huduma ilio onyeshwa, na zote sitini, pasipo udhuru, zilikuwa unabii ulotimizwa kihalisi ambao ulikuwa hauja timizwa kihalisi na mimi sio unabii wa kweli.

Uliza swali: Mawazo gani KIHALISI hutiririka kutoka kifungu? Maana ya wazi kisome kwa njia iliondikiwa. (Kuna hekima kuu katika urahisi.)

**KANUNI YA INNE:SOMA KUTOKA POINTI YA
MWANDISHI YA UPEO WA MACHO.**

**Maandiko yote lazima ya chukuliwe
kutoka pointi ya upeo wa mwandishi.
II Timotheo 3:16**

**Lazima tuwe na msaada wa Roho
mtakatifu. Yohn 14:26; 16:7-13; I
Wakr. 2:13**

**Mungu hutumia malaika kusaidia
katika ufahamu. Dan. 9:20-22; Waebr
1:14; Uf 1:1**

**Mungu hutumia watu wa kiroho.
Waefeso. 4:11,12; II Petro 1:21**

Maana inategemeana na aina.Mifano ya aina za kibiblia:

Aina ya mwandishi(Fikiria habari kama:Nani waliokuwa shabaha ya
mwandishi?)

Paulo, Petro, Yohana aliependwa, Musa, Marko

Utafakari wa vifungu vingi vya kibiblia ni wa muhimu sana kumaanisha
katika Nyaraka,Injili,mambo ya kiyama,ya kinabii,mambo ya
kimafumbo,mambo ya kishairi,Mambo ya kihistoria hayawezi kufanywa
katika kiwango kinacho tambulika kwasababu kila kitu kimetawaliwa na
kusudi tofauti

KANUNI YA TANO:MAZINGIRA NI UFUNGUO MKUU KWA UFASIRI.

Kanuni hii ya tano hufikiriwa sana"majumuisho yote"Mazingira huchukua katika yote sehemu moja moja ya kitu kizima.

- A. Mazingira ya maandiko huhusisha uwekaji wa msitari pamoja katika sura yake maalum na kitabu, (Kila msitari wa maandiko ni wamuhimu kwa kina, lakini umuhimu wake unaweza tu kufahamika kwa kufiria madaraka yake katika aya,sura,kitabu,au hata Biblia nzima)**
- B. Mazingira ya maandiko huhusisha habari za kihistoria kwakushawishi kwenye wakati wa kifungu kilipokua kinaandikwa,na (Paulo aliwandikia waefeso,Wafilipi,Wakolosai,na filimoni kutoka gerezani! Vilevile, Paulo alizaliwa Tariso mji mkuu wa kilikia na aliishi kwenye moja ya vyoo vikuu vitatu vya mababu wa ulimwengu wa waathene na Alexandria ni wapili.Paulo alifundishwa katika Yerusalemu chini ya Gamaliel mwalimu mkuu wa sheria za kiyahudi.Paulo alipokea elimu bora iliowezakana katika siku zake. Yeye hakuwa mpumbavu asiye na elimu.)**
- C. Mazingira ya maandiko huhusisha nafsi na tabia za wandishi. (Tunge hukumu habari ilioandikwa najicho la shahidi tofauti kutoka habari ilioandikwa na mtu fulani pamoja na habari za mkono wa pili.)**

Hatuwezi kujifunza kipekee sehemu ndogo ya kitu chochote bila fikira za uangalifu maana yote ya sehemu zake.fikiria jinsi ufahamu wako usiokamilika kuhusu vyombo vya usafiri angani ingekuwaje kama huja

**elimishwa katika sheria za
asili.masafa ya mruko wa ndege
yeyote ingekuwa siri ya milele mpaka
utakapokuwa umejifunza ndege
katika "muktadha"wa asili ya upepo
wa mazingira yake,mvutano,msukumo
wa hewa,nakadhalika**

Muktadha ni jinsi neno au sentesi imewekwa katika uhusiano kwenye kifungu kizima njia nzuri ya kufahamu maana ya neno ni kuona jinsi neno hilo limetumika katika sentesi.

MFANO 1: je ni jambo baya kumshambulia mtu?Hatungeweza kuelezea kwa usahihi haki au ubaya pasipo MUKTADHA WA ZIADA.

MFANO 2:Tunajua Waebr 13:5 inasema kristo alituahidi,"sitawaacha kamwe,sitawaacha"kwahiyo ni nini ambayo Yesu anamaanisha "Naenda zangu" katika Yohn 14:2 Kama yote tunayofanya ni kufikiril msitari wa 28 na kudharau muktadha wake,tutakuwa tumelazimisha kuhitimisha kuna upinzani ulio patikana hapa bali kama tunahitimisha kwa makini muktadha wake katika somo letu, tutagundua wazi rahisi kumaanisha katika Kiwango katika kile Yesu alikuwa pamoja nao(katika uwepo wa kimwili) ilikuwa inaenda kubadilika kuwa (uwepo wa kiroho).

**Ufunguo mkuu wa kusahihisha ufasiri
wa kiBibilia ni kufahamu kifungu
pamoja na muktadha wake.Ufahamu
mkamilifu wa kitabu kifungu
huchukuliwa kutoka kilicho bora.**

Kifungu kilichochukuliwa inje ya mazingira ni hoja."hoja imetumika kuficha sababu ya kweli na kusudi.Kutumia andiko kama hoja ni kutumia andiko liseme kile unacho taka liseme nasio kile Mungu amesema.Kifungu kilichochukuiwa inje ya muktadha ni kuharibu andiko.

Biblia imebeba hesabu ilovuviwa ya matukio yale yaliyo tokea na maelezo yaliyo fanywa Kwa mfano habari za kitabu cha Ayubu mazungumzo kati ya Ayubu na rafiki zake.Mazungumzo yaliyo andikwa kwa uangalifu kama

yalivyo tukia,lakini ushauri wa wafariji wa Ayubu haukuwa ushauri mzuri hauwezi kuhusushwa kama ulivyo.

Majaribu ya Yesu yanapatikana katika Mat 4: 1-11 inaandika Iblis ananukuu maandiko kwa Yesu katika msitari wa. 6.Iblis alipotosha maana ya Zab. 91:11-12 kumjaribu Yesu ajirushe kutoka mnara wa hekalu Yesu alikanusha upotoshaji wa maaandiko wa shetani kwa kujibu kwa maandiko mengine:Usimjaribu Bwana Mungu wako Kumb. 6:16

Daniel 3:29 Kwa hiyo natoa amri, kwamba watu wote,taifa,na lugha,ambao watasema kitu kinyume cha Mungu wa Shadraki,Meshaki,na Abednego,watakatwa vipande, na nyumba zao zitafanywa jaa:kwasaababu hakuna Mungu mwingine awezaye kuokoa namna hii.

ufafanuzi wa mukitadha wa Webster. MUKITATHA, nomino. Jamii mbalimbali au tungo za mazungumzo; kwa kanuni zaidi, sehemu za mazungumzo ambazo hufuata sentesi ilio nakiliwa kifungu cha maandiko ambayo yapo karibu na kifungu,kabla ya kifungu au baada yake maana ya kifungu cha maandiko ambacho mara nyingi kimeelezewa kwa mukitatha.

Ufunguo wa kusahihisha ufasiri wa kiBiblia ni kufahamu maana ya maandiko pamoja na mukitadha wa kifungu.

Mukitatha ni jinsi neno au sentesi inachukuliana katika uhusiano kwenye sentesi nzima au kifungu.

Ufafanuzi wa Webster: MUKITADHA, jina. Sehemu mbalimbali au tungo za mazungumzo;kwa kauni zaidi,aina za maneno katika lugha ambazo hufuata sentesi inayo fuata ilio nukuliwa;sehemu za maandiko amazo zimekaribia kifungu,hata kabla yake au baada yake.maana ya sehemu ya andiko mara nyingi imeelezewa na mukitadha.

"Kuchukuwa sehemu za maandiko inje ya mukitadha na kujaribu kuyaweka pamoja sio njia maalum ya kusahihisha ufasiri wa kiBiblia. Kwa mfano Biblia hutuambia kwamba Yuda alitoka na kujinyonga (Mt. 27:5) Biblia vilevile inaweka maneno nenda nawe ukafanye vivyo hivyo (Lk. 10:37) Kama mtu

alikuwa akijaribu kuyachukua maandiko haya mawili na kuyaweka pamoja matokeo yangekwa kwa wazi sio mazuri."

Mukitadha wa jinsi aya au kifungu kimekaa katika uhusiano na kitabu kinacho fundishiwa lazima pia kiwe kimefikirikiwa.

Njia bora ya kufahamu maana ya neno ni kuona jinsi lile neno lilivyo tumika katika mukitadha wa sentensi.

KANUNI YA SITA:SIKU ZOTE LINGANISHA MAANDIKO KWA MAANDIKO.

**Andiko siku zote hushikilia ufasiri
wake lenyewe. I Wakor. 2:13 ; II Petr
1:20**

**Neno,maelezo,au wazo lazima
lijifunzwe katika kitabu ambacho ndio
limeandikwa,na kisha katika
matumizi yake katika vifungu
vingine.**

**Endapo kifungu hakita kuwa wazi juu
ya ukweli,hakuna hitimisho litakalo
patikana kutokana nacho mpaka
vifungu vyote vinavyo husiana
vimejifunzwa**

*II Petr 1:20 Kujua hili kwanza,kwamba hakuna unabii wa andiko ni wa ufasiri
usio wazi.*

*I Wokr 2:13 Nayo twayanena, si kwa maneno yanayofundishwa .kwa hekima ya
kibinadamu bali yanayofundishwa na Roho mtakatifu,tukiyafasiri mambo ya
rohoni kwa maneno ya rohoni.*

Maelezo ya mafundisho ya kiBiblia hayapaswi kufanywa kimsingi kwenye
kifungu pekee bali maelezo ya mafundisho lazima yapitie kile maandiko yote
yanasema juu ya mada.

**Kulinganisha andiko na andiko ni njia
nzuri ya kupata ufahamu wa Biblia.**

A. Njia moja ya ufasiri sahihi ni kulinganisha mistari katika Biblia na mistari mingi tofauti ya Biblia. Andiko moja litasaidia kufasiri andiko lingine. Biblia kamwe haipingani yenyewe Biblia ni kamilifu kuanzia mwanzo hadi ufunuo. (Katika elimu sehemu ya kwanza tulijadili thamani ya kulinganisha andiko na andiko.)

B. Linganisha vifungu vya maandiko kwenye somo hilohilo. Kulinganisha vifungu vya maandiko katika somo hilohilo itakusaidia kufahamu vema hilo somo. Utaweza kupata ufahamu wakutosha wa somo kutoka Neno la Mungu.

C. Linganisha jinsi neno hilohilo limetumika katika maandiko tofauti. Njia nzuri ya kufahamu maana ya neno ni kuona jinsi neno hilo limetumika katika muktadha wa vifungu tofauti vya maandiko. Kutazama neno katika muktadha wa vifungu mbalimbali vya maandiko itakusaidia kufahamu maana ya neno. Unatakiwa kuhakikisha kuwa unalinganisha neno la lugha ileile ya asili katika msitari moja kwenda kwenye neno la lugha hiyo ya asili katika msitari mwingine. Kwa mfano neno kubali (suffer) katika Matayo, 3:15 ni aphiemi ambalo katika muktadha huu humaanisha kuacha au kuruhusu; bali kubali au kuteseka katika Marko 8:31 ni pascho ambalo humaanisha kuumia au kujisikia maumivu. Kwa wazi mlinganisho wa maneno haya mawili ya kingereza kuteseka au kukubali hayangeweza kukupa maana halisi ya neno la asili. Vilevile weka akilini mlinganisho wa Agano la kale na Agano jipya, lakini lazima ukumbuke kwamba unashughulika na lugha tofauti kwahiyo mlinganisho halisi wa neno la asili hautakuwa rahisi.

Andiko lita jieleza lenyewe kama mistari ya Biblia imelinganishwa yenyewe kwa yenyewe.

D. Neno la Mungu liko katika umoja mkamilifu katika uhusiano wake yenyewe. Mistari katika kitabu kimoja cha Biblia itaelezea kweli zilizo patikana katika mistari mingine ya Biblia.

E. "Andiko moja litasaidia kumwaga nuru kwenye andiko lingine na kwahiyo litakusaidia kufahamu maana sahihi ya Biblia Kwa mfano Daniel sura ya 7 inayo maono ya wanyama

wanne.Msitari 17 wa sura hii unatuambia kwamba hawa wanyama ni wafalme wa nne ambao watainuka Duniani. Msitari wa mwisho hutoa ufasiri wa mistari ya mwanzo. Na mlinganisho zaidi wa Ufunuo 13:2 unatuonyesha wanyama watatu wakwanza wanaungana na mnyama moja. Daniel 7:7,19 anafafanua kwamba yule mnyama wa nne niwakutisha na niwatofauti na wengine.Mnyama wa nne kwa Daniel na mnyama wa Ufunuo 13 anawakilisha ufalme moja wa Dunia wa mpinga kristo.Wenye nguvu wote wa Dunia wanaungana kwenye wakati wa mwisho kuwa serikali moja ya Dunia. Utamalizia vifungu hivi katika darasa la unabii. Njia pekee ya kupata ufahamu wote wa vifungu hivi ni kuvilinganisha vyenyewe kwa vyenyewe.Kifungu kimoja husaidia kufafanua kingine andiko sio jambo lakuficha ufafanuzi."

I Wabr 2:13 Nayo twayanena ,si katika maneno yalifundishwa katika hekima ya kibinadamu,bali ni yale yaliyo fundishwa na Roho mtakatifu;tukiyafasiri mambo ya kiroho kwa mambo ya rohani.

"Njia moja ya kujifunza Biblia ni kulinganisha andiko kwa andiko.Biblia inatuagiza kulinganisha vitu vya kiroho kwa mambo ya rohani.Kwa kulinganisha andiko kwa andiko Biblia itaeleweka vema.Neno la Mungu litakaa pamoja kama sehemu za fumbo au mkanganyiko.Andiko moja litafasiri andiko lingine.Biblia yenyewe iko katika umoja kamili.Hakuna mapingamano katika Biblia.Kile Mungu alichokandika katika Mwanzo kitakubaliana na kile Mungu alichokandika katika Ufunuo,"

KANUNI YA SABA:HAKUNA MABISHANO KATIKA BIBILIA.

Haiwezakani kuwa na ubishi.

Neno la Mungu halina makosa,haliwezi kupingana lenyewe.

Mahali kumeonekana ubishi, ukweli bado hauja patikana endelea kutafuta.

"Kuna ukamilifu na umoja usio vunjika kuanzia Mwanzo hadi Ufunuo. Wakati unapofasiri sehemu ya andiko,nilazima tujifunze muktadha wake.Sio mistari tu kabla na baada yake,bali ni andiko kuanza Mwanzo hadi Ufunuo. Ufasiri wangu wa sehemu ya andiko lazima usiharibu huu umoja mkamilifu na upatanifu wa andiko. Acha andiko liwe mfasiri wake lenyewe.Kumbuka:Tunategemea toka Roho wa Mungu kufahamu neno lake (Yohn 16:13; I Wkr. 2:6-14).Muombe Mungu akuonyeshe ukweli wake (Yakb 1:5)."

Wakati wakuthibitisha fundisho moja kutoka kifungu,lazima kamwe usiondoe fundisho lolote la maandiko matakatifu mahali pake

II Petro 1:20 Tabia ya kibinafisi hufungamana ,yenyewe kwa yenyewe mtu moja mwenyewe;kwakuhususha,kibinafisi au kujitenga:[];kuwa sehemu ya inje au ndani,yake yeye mwenyewe,wao wenyewe.

KANUNI YA NANE:VIFUNGU VINAWEZA KUWA NAVYOTE VIWILI MATUMIZI YA KARIBU NA YA MBALI.

MATUMIZI,Huonyeshwa kwenye kifungu.

Maandiko mara nyingi yana matumizi ya karibu na ya mbali.Husianisha na tukio linalokuja mda mfupi baadaye,pia ikamilike kwenye matukio ya wakati ujao katika muda wa mwisho.

Kwa ajili ya ufasiri halali pamoja na matumizi ya karibu na ya mbali,lazima uwazi uruhusiwe na kitabu cha muktadha wa kifungu ambacho ni Biblia nzima.

Vifungu walioandikiwa Waisrael,vya weza kuwa na maana yenye thamani kuwakilisha kanisa la leo.

Katika muktadha wenyewe tunajaribu kufunua 1)Maana ya asili ya kifungu;wakati katika,2)Matumizi binafsi tunatafuta kupata umuhimu katika kifungu kwa ajili yetu leo.

Juhudi hizi mbili kwa pamoja hutengeneza mzunguko wa kufasiri unaoitwa vizibuo mzunguko"(Grant R. Osborne)

Ingawa tukio lililo andikwa katika maandiko lilitokea wakati wa mwanzo katika historia iliopita,kanuni za vifungu vyake havina muda na uhusiano binafsi.

"uhusiano kati ya maana na mihitasari mhimu ni kazi ya vizibuo.mhubiri lazima aulize jinsi mwandishi wa kiBibilia alivyo fikisha kweli za habari za Mungu za kifungu kama alikuwa anazielezea kwa kusanyiko la siku za leo.""

SOMO LINALOVUTIA, ni wakati mwanafunzi wa Biblia anaporithiana na kifungu moja kwa moja kwenye muundo wa hitimisho zetu wenyewe.INDUCTIVE STUDY is when the bible student interacts with the text directly to form our own conclusions.

SOMO LILILO PUNGUZWA, ni wakati mwanafunzi Biblia anaporithiana na hitimisho za wasomi wengine na kufanyia kazi kanuni zetu.(kwa msaada katika kutuondoa kutoka maana zetu za siku hizi na mazoea binafsi.)DEDUCTIVE STUDY is when the bible student interacts with other scholars" conclusions and rework our findings. (helpful in taking us away from our contemporary meanings and personal experiences.)

Ni muhimu kwamba tuna rithiana na vifaa vya kiufafanuzi kwa uhakiki si kuiga mawazo ya wengine pasipo uhakiki. It is important that we interact with exegetical tools critically and not uncritically parroting other people's ideas.

KANUNI YA TISA: KANUNI ZA LUGHA LAZIMA ZISIPUZIWE.

"Lugha zote sio mbaya.kama jambo la hakika,kila lugha ni ya kipekee pamoja na nguvu zake na udhaifu.ufafanuzi wa kipekee wa kila lugha unafanya somo lake kukamilika, lakini kitu cha kusiondika! Kiyunani na Kiebrania ni za tofauti mno kutoka lugha zetu za sasa.sifa za lugha za kiBiblia lazima kujifunza na kufahamu hata kufasiri andiko ambalo limetafasiriwa katika lugha zetu."

MFANO 1: Kristo anajieleza kwa Maria Yoh19:26 anatoa sauti ya ukali katika Kiingereza:Mwanamke, tazama mwanao!"kama jambo la hakika,"ni sauti ya kushusha heshima sana.Tunafasiri kifungu hiki sio katika mwanga wa jinsi ya kutoa sauti katika Kiingereza,bali ni jinsi ya kutoa sauti katika kiyunani kwa sababu hiyo ni asili na lugha ilio vuviwa ya kitabu cha Yohn na kiebrania au kiaramu kwa sababu ya mukini hiyo ndio lugha ambayo Yesu aliizungumza katika kiebrania," mwanamke"inasauti kinyume kuliko ilivyo katika kiingereza;ni utaratibu wa heshima kama vile"mama."

MFANO 2: Waefeso 5:18 haiwezi kufahamika kikamilifu katika kiingereza.Na msilewe kwa mvinyo ambamo mna ufasidi au ziada;bali mjazwe Roho;neni ziada ni tafasiri ya kiyunani"asotia"asotia ni maana ya neno lililo unywa"hakuna wokovu."Kufahamu kigiriki humimina mwanga mkuu juu ya maana ya kifungu hiki."

"Kutafuta maana ya maneno kwenye dikishenari inaweza kumsaidia muhubiri kupata ufahamu bora wa

maandiko. Agano la kale kiasili lilikuwa limeandikwa kwa kiebrania na Agano jipya kiasili lilikuwa limeandikwa kwa kiyunani. Kuna vitabu vya rejea kama vile Strong's Concordance na Vine's Expository Dictionary. Vitabu hivi hutoa maana ya maneno katika lugha za kinadharia. Matumizi ya kamusi ya lugha ya kawaida kama Webster vilevile inaweza kusaidia katika kufahamu maana ya maneno katika kifungu cha maandiko."

"MFANO: Neno "mtumishi" katika Warumi 1:1 ni doulos katika lugha ya asili ya kiyunani na ina maanisha mtumishi wa upendo au mtu ajichaguliaye kwa hiari yake kuwa mtumishi. Paulo hakulazimishwa kuwa mtumishi wa Yesu, bali alichagua kuwa mtumishi wa Yesu kwasababu ya upendo wake mkuu kwa ajili ya kutafuta maana ya neno mtumishi itakusaidia kufahamu maana sahihi ya kifungu."

"Vile vile fikira lazima itolewe katika rika la tafasiri katika lugha yako mwenyewe. Maneno ndani ya lugha yana tabia ya mageuzi na mabadiliko katika maana baada ya muda kupita na hata maana huwa kinyume katika kukamilika kwenye maana zao za asili. Tangu kipindi cha tafasiri yake kwenye 1611, KJV amefahamika kama jitu kati ya tafasiri za Biblia. Bali, katika

miaka 400 iliopita takribani maneno 800 ya kiiNgereza ya KJV kwa sasa yamegeuka katika maana au hayapo tena katika matumizi ya kawaida kama yalivyo kuwa!"

MIFANO:

- MATEO katika Kutoka22:18 Usimwache mwanamke mchawi kuishi.18
- AZUIAYE katika 2 Wathes.2:7 yeye azuiaye atakapoondolewa
- MAZURI katika Yakobo 2:3 kuna heshima kwake avaaye mavazi mazuri
- MAVAZI YA SIKUKUU katika Isaya 3:22 na mavazi ya sikukuu,na vifuko,
- SONONEKA katika Mark 9:6 maana hakujua la kunena; kwa kuwa waliingiwa na hofu nyingi.

"Kama tokeo,mara nyingi kuna vivuli vizuri vya maana katika Kiingereza ambavyo havikuwepo katika kifungu cha asili.Kwa mfano,"zuri sana"humaanisha huna budi kufanya kwa uzuri".Nembo"hutoa sura ya kichwa cha jinsi ya wana,pamoja na wingi wa ufahari na hali ya mambo".Mara nyingi mtafasiri wa kiiNgereza hana uchaguzi;nilazima achague kati ya maneno ya Kiingereza yale yenye maana sahihi kabisa kuliko lugha ya asili kwa sababu hakuna neno linalo kwenda kwa ulinganifu katika Kiingereza.Katika kufanya uchaguzi wako sio tu kutafasiri kifungu,yeye pia anabadilisha maana kwa kiasi fulani.Kwa mfano,Kumcha Bwana ni chanzo cha hekima yote."Neno la kiebrania ni nusu njia kati ya"kuogopa sana na "heshima"Hakuna neno la Kiingereza lililokuwepo ambalo lina maana ileile."

Tafasiri ya kifungu huhitimisha somo la uvumbuzi pekee wa lugha isio eleweka kwenye jambo linaloshughulikiwa la kifungu.

**KANUNI YA KUMI:VIFAA VYWA REJEA NI VYOMBO
VYENYE NGUVU BALI MATUMIZI YAKE LAZIMA
YATAWALIWE NA KANUNI ZA KIHABARI.**

**Kamusi ni kifaa cha msaada kwa
ufahamu bora wa maana ya maneno.**

- A. Kutafuta maana ya maneno katika kamusi inaweza kumsaidia mhubiri kupata ufahamu bora wa maandiko.
- B. " KJV ni tafasiri safi ya Biblia.Maneno ya kiingereza yaliyo chaguliwa ni mwonyesho barabara wa lugha za asili.moja ya kifaa bora cha kujua maana ya maneno ni dikishenari.Toleo la zamani la Webster ni chaguo nzuri limekuwa likishikilia ukweli kwenye maana za kiingereza za KJV."

**ni ya thamani kupata wapi maandiko
yaliko.**

- C. Concordances kama vile Strong hutoa neno la lugha ya asili katika kiebrania au kiyunani.
- D. "Neno la uangalifu: baadhi za fafanuzi za Strong zina pinga filosofia yake mwenyewe na maoni.Sikuzote fikiria maana ya neno pamoja na muktadha wa andiko.Sehemu nyingi za fafanuzi za concordance hutoa orodha za maana zinazo wezekana na matumizi ya neno.baadhi ya wahubiri wata chukua uchaguzi ambao bora kuyatia pasipo kujali muktadha.Hii sio vizibuo vizuri.Tumia vifaa vya rejea kama chanzo,lakini sio kama mamlaka ya mwisho.""
- E. " concordance ni kifaa kizuri kuonyesha mahali pa maandiko juu ya somo hilo.Hii ita kusadia kuwa na ufahamu bora wa somo linalo jifunzwa Kumbuka Biblia ni upatano mkamilifu yenyewe kwa yenyewe.Matumizi ya maandiko mengine yata kusaidia kupata taswira ya kiBiblia juu ya kifungu au somo unalo jifunza."

Maoni ya weza pia kufaa kukusaidia kufahamu maana ya vifungu vya Biblia.

F. Haya ni maoni ya watu juu ya Biblia. Wange paswa wasifikirie kamwe kama hayashindwi au mamlaka ya mwisho.

G. Watu wengi wanajaribu kuhitimishia mawazo yao na maoni juu a Biblia.

H. Maoni mengi ni makosa kuhusu unabii wa wakati wa mwisho. Maoni mengi ya kupendeza yalikuwa yameandikwa zaidi ya miaka miamoja iliopita. Mungu anaeleza katika neno lake kwamba yeye atafunua kweli za wakati wa mwisho katika wakati wa mwisho. Vitabu hivi vilikuwa vimeandikwa kabla ya wakati wa Mungu kuangazia ukweli wa wakati wa mwisho kwahiyo wao wasingeweza kuwa sahihi.

I. Utajifunza hili zaidi katika darasa la unabii.

J. Maoni hutoa habari za kihistoria na kweli zingine zinazofaa kufahamu Biblia.

Mipango ya Computer kama vile E-Sword na Power Bible ni vyanzo kwa ajili ya rejea za Biblia.

K. Hii mipangilio ya computer inaweka kuwepo na vifaa vingi vya rejea kwenye ubonyezaji wa kitovu.

L. Unaweza pia kuleta vifaa na maandiko kwenye maandishi yako kwa haraka.

KANUNI YA KUMI NA MOJA: Lazima tufundishwe na Roho mtakatifu.Yeye ni mwalimu mkuu!

1 Wokr. 2:13-14 Nayo twayanena,sio yaliyo fundishwa katika hekima ya kibinadamu bali ni yale yanayo fundishwa na Roho mtakatifu; linganisha vitu vya kiroho kwa vitu vya kiroho.Basi mwanadamu wa tabia ya asili hawezi kupokea mambo ya Roho wa Mungu: maana kwao ni upuzi:wala hawezi kuyajua maana ya tambulikana kwa jinsi ya Roho.

Jihadhari na maneno ambayo hufundishwa kwa hekima za watu.

Maoni ya weza kufaa hasahasa kwa kujifunza siasa na historia,bali sio mbadala wa mafundisho ya Roho mtakatifu.Kwahakika wengi wa washikilia maoni ambao ni wale hawaamini juu ya Ubatizo wa Roho mtakatifu.

Pima kila kitu kilicho kinyume cha Roho mtakatifu na neno la Mungu lililo vuviwa.

Ufasiri sahihi siku zote utakuwa na mapatano na msimamo wa Biblia.

Roho atakufundisha.

Yohn 14:26 Lakini Mfariji, ambaye ni Roho Mtakatifu, ambaye Baba atamtuma kwa jina langu, atawafundisha yote, nakuwakumbusha yote, niliyo kwisha kuwaambia.

Yohn 16:13 Lakini yeye, Roho wa kweli, atakapokuja, atawaongoza awatie kwenye kweli yote: maana hatasema kwa shauri lake mwenyewe; bali chochote atakachosikia, hicho ndicho atakacho sema: na atawaonyesha mambo yajayo.

Hii ni ahadi ya Mungu.

Omba kwa ajili ya neno unalo jifunza.

Mungu ni mwaminifu atakufunulia neno lake.

Simama kwenye ahadi ya neno kwa kufundishwa na Roho Mtakatifu.

Tafakari neno la Mungu.

Yoshua 1:8 Hiki kitabu cha torati na kisiondoke kinywani mwako; bali ukitafakari mchana na usiku, ilikwamba uweze kuyahifadhi na kutenda kulingana na yote yaliyo andikwa humo: ndipo utakapo ifanya njia yako kusitawi, na kisha utakuwa na mafanikio mema.

HITIMISHO KWENYE VIZIBUO:

BAADHI YA FIKIRA ZA UFASIRI SAHIHI

A. Fikiria mpangilio wa kihistoria wa kifungu kwa kukata bima ya ufasiri sahihi.

Kwa mfano Daniel 5 inafungua pamoja na sikukuu ya kusherehekea na kunywa. Mji wa babeli ulikuwa chini ya kuzingirwa na Wamedi na wajemi kwa kipindi cha miaka miwili hadi sherehe ya kufungua ya sura hii. Hii inatuambia kitu fulani cha kiburi na upuzi wa Wababeli ambao walijidhania kuwa hawata haribika. Njia pekee ya kujua kuhusu fikira za kihistoria ni kujifunza na kutafuta vifaa kama vile vitabu vya maoni. Neno la tahadhari si vitabu vyote ni sahihi kihistoria. Tahadhari maalum ingetumika kwa mfano unapo soma kitabu chochote kilichotolewa na Kanisa la Romani katoliki wamekuwa mara zote madhabahu ni sehemu yakuhesabia faida yao.

B. Fikiri kweli za kikiolojia kukusaidia kufahamu maana ya kifungu.

"Tena katika Daniel 5, kuta za mji wa Babeli zilikuwa nene ambayo jamii ya magari au vibandawazi vilikuwa vimeshikizwa juu ya kuta. Watu walifiri kuna ngome isiopita. Akiolojia au elimukale imejawa na kuungana na Biblia. Hii ndio sababu kujifunza na elimu ni vya muhimu sana kuweza kufahamu hizi kweli za kikiolojia ili kufahamu vema mpangilio wa mahesabu ya kiBiblia."

C. Fikiria kweli za kijeografia ambazo zingechangia katika ufahamu wa kifungu.

Tuta bakia kwa Daniel 5 kukuonyesha jinsi fikira hizi zote zina chukuwa pamoja ilikupata maana yote ya kifungu Mto frati unapita katikati ya mji wa Babeli. Walikua na maji safi na walizalisha chakula chao; hii imeongeza katika hisia zao za kutokujihusisha na kuzingirwa kwa maana walifikiri hawangeweza kuondolewa milele. Muingilio wa mto ulikuwa unalidwa na milango mikubwa ya chuma. Habari hii ni msaada kwa kufahamu unabii wa Isaya kuhusu Babeli. (Isaya 45:1) Historia hutuambia kwamba usiku wa karamu walinzi walilewa na kuacha milango wazi. Unabii wa Isaya ulikuwa umetimia wakati Koresh na Dario mumidiani alipochukua ufalme wa Babeli usiku huo wa karamu.

D. Fikiria matendo ya kisiasa ya wakati wa kifungu.

Paulo anaonya mwanamke kunyamaza katika kanisa. 1 Wokr. 14:3 tendo la kisiasa la siku hizo kwa ajili ya mwanamke kukaa upande moja na wanaume upande mwingine. Wanawake wasio elimika walikuwa wakisumbua ibada kwa

kuuliza maswali toka upande baina ya njia ya viti kanisani. Muendelezo wa muktadha wa msitari unatuambia wanawake kuuliza waume zao nyumbani. au kutoa mfano kwa wengine, Paulo alikuwa akiwambia wanawake kusubiri mpaka waende nyumbani ndipo wawaulize waume zao maswali sio kuharibu ibada. Paulo sio kwamba alizuia mwanamke kuwa na nafasi ya kushuhudia na kushiriki huduma kanisani.

E. Fikiria Biblia nzima wakati unafasiri maana ya kifungu.

Mungu hajipingi mwenyewe. Kile lichoandikwa katika sehemu moja ya andiko siku zote utakuwa na makubaliano na kile kilichoandikwa katika sehemu nyingine ya andiko Vizibuo sahihi vita fikiri andiko zima kupata maana ya kweli ya neno la Mungu.

Maswali ya kujifunza Sura,4:Vizibuo

"Linganisha maandiko kwa maandiko katika somo hilo hilo." Tazama juu ya kila rejea kuandika kile inachofundisha kuhusu kurudi kwa Yesu mara ya pili. Mat 26:64; Ufunuo 22:7,20; Luk 21:26,27; MndoA 1:11; Waebr 9:28; 2 Peter 3:10; Mat 24:27,36; Ufunuo 1:7; Luk 12:40; 1 Wathesal 5:2,23; Waflp 4:5; Waebr 10:37; Yak 5:8; Luk 19:13; Mat 16:27; Mat 25:31; Mat 25:32; 1 Wabr 4:5; 2 Timoth 4:1; 2 Wathesl 1:7,8; Yuda 1:14,15; Mat 24:44; 1 Timot 6:14; Tit 2:13; 1 Yohn 2:28; Luk 12:37; Yohn 14:3; Waflp 3:20; Waflp 3:21; Wakolos 3:4;1 Wathesal 3:13; 1 Wathesl 4:16; 1 Peter 5:41; Yohn 3:2; Mat 24:30; Mark 8:38.

"Mukitadha ni ufunguo wa ufasiri wa kiBiblia". Andika habari muhimu zinazo tupa chanzo kuhusu kulinganisha kifungu. Ifuatayo ni kielelezo sawa kama mfano hapo chini, pata vianzo kadhaa (maoni, kamusi za bibilia, nk) na kamilisha kielelezo sawa cha "KIFUNGU" "CHANZO" "MAANDISHI" kwa ajili ya kila maandiko ya fuatayo: Mat 11:21; Luk 19:14; Ufunuo 12:14.

MFANO:

KIFUNGU CHA MFANO: Yohn 4:4

CHANZO CHA MFANO: Maoni ya Agano jipya la Albert Barnes: "Samaria ilikuwa kati ya Yuda na Galilaya. Mwelekeo na njia ya kawaida ilikuwa inapitia Samaria. Nyakati zingine, kwa vyovyote, Wayahudi walichukua njia ya kuzunguka juu ya upande wa mashariki wa Yordan."

MAANDISHI YA MFANO: (andika hapa kile ukweli wa kihistoria wa Albert Barne unamaanisha kwa ajili ya kifungu chetu) Siku zote wayahudi hawakupitia katikati ya Samaria. Kwa kawaida walipenda sana kuzunguka. Kwahiyo, maelezo ya Yesu kwamba lazima apitie Samaria sio kwa sababu hiyo ilikuwa njia pekee au hata njia nyingine ya kawaida.

"Vizibuo" ni nini?

Vizibuo vya kiBiblia ni kufanya harakati ya kufasiri maandiko kwa usahihi.

Kwa kumaliza orodhesha kanuni KUMI NA MOJA za vizibuo tulivyo jifunza.

- 1. FASIRI LAZIMA IWE THABITI NA YA KUHUSU JAMBO LINALO HUSIKA.**
- 2. KUNA MAANA MOJA TU YA KUSAHIHISHA KIFUNGU CHA BIBLIA.**
- 3. UFAFANUZI WENYE MAANA ILIO WAZI KWA KAWAIDA HUWA BORA.**
- 4. SOMA KUTOKA MTAZAMO WA POINTI YA MWANDISHI.**
- 5. MUKITADHA NI UFUNGUO MKUU KWA UFAFANUZI.**
- 6. SIKUZOTE LINGANISHA ANDIKO KWA ANDIKO.**
- 7. HAKUNA UBISHI KATIKA BIBLIA.**
- 8. VIFUNGU VYAWeza KUWA NA YOTE MAWILI MATUMIZI YA MBALI NA YA KARIBU.**
- 9. KANUNI ZA LUGHA LAZIMA ZISIDHARAUWIWE.**
- 10. VIFAA VYA REJEA NI VYOMBO VYENYE NGUVU BALI MATUMIZI YAKE LAZIMA YA TAWALIWE NA KANUNI ZA MAANTIKI.**
- 11. LAZIMA TUFUNDISHWE NA ROHO MTAKATIFU.YEYE NI MWALIMU MKUU!**

katika Kanuni ya pili,nini ambayo lazima tufanye ruhusa kwa ajili yake kama udhuru kwenye kanuni?

Lazima tufanye ruhusa kwa ajili ya unabii kama una mambo mawili ya utimilizo.Lakini,bado iwe ufafanuzi moja tu wa hizi timilizo.

Kutumia kanuni za vizibuo,nini anachomaanisha Mat 5:43"umchukie adui yako"?

Katika Mat 5:43,Yesu alikuwa akinukuu kile kilichosemwa na mwingine zaidi.hakuwa akiunga mkono kumchukia adui.kama jambo la hakika,Kristo anatuamru katika muktadha kupenda adui.

Katika hitimisho la sura hii ya, 5 fikira za mwisho zimewasilishwa Tafadhali ziorodheshe kwa kuhitimisha.

- 1. Fikiria mpangilio wa kihistoria wa kifungu kuuhakikisha ufafanuzi sahihi.**
- 2. Fikiria kweli za akiolojia kukusaidia maana ya kifungu.**
- 3. Fikiria kweli za kijeografia ambazo zina changia kufahamu maana ya kifungu.**
- 4. Fikiria matendo ya kisiasa ya mpangilio wa wakati wa kifungu.**
- 5. Fikiria Biblia yote wakati wa kufasiri maana ya kifungu.**

Jaribio Sura ya 4: Vizibuo

"Vizibuo" vya kiBiblia ni nini?

Vizibuo vya kiBiblia ni kufanya harakati za kufasiri maandiko kwa usahihi.

Kwa kuhitimisha orodhesha kwa wingi kadiri uwezavyo Kanuni kumi na moja za vizibuo ambazo tumeshaajifunza.

- 1. UFAFANUZI LAZIMA UWE THABITI NA UNAOHUSIKA NA JAMBO MAHUSUSI.**
- 2. KUNA MAANA MOJA TU SAHIHI YA KIFUNGU CHA BIBLIA.**
- 3. UFAFANUZI ULIOWAZI MARA NYINGI HUWA BORA.**
- 4. SOMA KUTOKA MTAZAMO WA POINTI YA MWANDISHI.**
- 5. MUKITADHA NI UFUNGUO MKUU KWENYE UFAFANUZI.**
- 6. SIKU ZOTE LINGANISHA ANDIKO KWA ANDIKO.**
- 7. HAKUNA UBISHI KATIKA BIBLIA.**
- 8. VIFUNGU VYA WEZA KUWA NA VYOTE VIWILI MATUMIZI YA KARIBU NA YA MBALI.**
- 9. KANUNI ZA LUGHA LAZIMA ZISIDHARAUJIWE.**
- 10. VIFAA VYA REJEA NI VYOMBO VYENYE NGUVU LAKINI MATUMIZI YAKE LAZIMA YATAWALIWE NA KANUNI ZA KIMAANTIKA.**
- 11. LAZIMA TUFUNDISHWE NA ROHO MTAKATIFU. YEYE NI MWALIMU MKUU!**

Katika kanuni ya pili, kwa kitu gani lazima tutoe ruhusa kama udhuru kwenye kanuni?

Lazima tutoe ruhusa kwa ajili ya unabii ikiwa mara nyingi una sehemu mbili za utimilizo. Lakini bado uwe ufafanuzi mmoja wa timilizo hizi.

Katika hitimisho la sura hii ya 5 fikira za mwisho zimewasilishwa. Tafadhali ziorodheshe angalau mbili kati ya hizo kwa kuhitimisha.

- 1. Fikiria mpangilio wa kihistoria wa kifungu kwa kuhakikisha ufafanuzi sahihi.**

2. ***Fikiria kweli za kikiolojia kukusaidia kufahamu maana ya kifungu.***
3. ***Fikiria za kijiografia ambazo zinge changia ufahamu wa kifungu.***
4. ***Fikiria matendo ya kisiasa ya mpangilio wa kifungu.***
5. ***Fikiria Biblia nzima wakati wa kufasiri maana ya kifungu.***